

Hallituksen esitys eduskunnalle väestön rekisteröinnistä Viron kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi kotikuntalain 6 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä tehdyn sopimuksen väestön rekisteröinnistä sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan sopimuksen edellyttämiä muutoksia kotikuntalakiin.

Sopimuksen tarkoituksena on tukea väestön liikkuvuutta Suomen ja Viron välillä sekä helpottaa väestön rekisteröintiä sopimusvaltioissa. Tarkoituksena on, että henkilöllä voisi olla rekisteröity vakituinen asuinpaikka ainoastaan yhdessä sopimusvaltiossa kerrallaan ja että muuton yhteydessä asuinpaikasta päätettäisiin tulovaltiossa molempien valtioiden väestörekistereiden osalta. Samalla sopimuksella pyritään varmistamaan, että henkilö ei maiden välillä muuttaessaan jäisi vaille vakinaista asuinpaikkaa. Sopimuksella edistetään myös väestötietojen vaihtoa maiden väestötietojärjestelmien välillä. Sopimusvaltiossa asuvan henkilön, joka muuttaa toiseen sopimusvaltioon, ei tarvitsisi esittää erillisiä todistuksia sellaisista tiedoista, jotka viranomaiset vaihtavat sopimuksen nojalla. Ilmoitusmenettelyssä rekisteriviranomaisten välillä käytettäisiin sähköisiä menetelmiä.

Sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on vastaanotettu viimeinen niistä kirjallisista ilmoituksista, joilla valtiot ovat ilmoittaneet toisilleen diplomaattiteitse, että sopimuksen voimaantulon edellyttämät kansalliset oikeudelliset vaatimukset on täytetty. Esitykseen sisältyvät laki sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laki kotikuntalain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta.....	3
1.2 Valmistelu.....	5
2 Sopimuksen tavoitteet.....	6
3 Keskeiset ehdotukset.....	6
4 Esityksen vaikutukset	7
4.1 Johdanto.....	7
4.2 Vaikutukset väestötietojärjestelmään rekisteröityjen henkilöiden asemaan ja oikeusturvaan	8
4.3 Vaikutukset Digi- ja väestötietoviraston toimintaan ja tiedonhallintaan sekä väestötietojen tietoturvallisuuteen.....	9
4.4 Vaikutukset henkilötietojen suojaan	10
5 Lausuntopalaute	11
6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön	11
7 Lakiehdotuksen säännöskohtaiset perustelut	19
Laki väestön rekisteröinnistä Viron kanssa tehdystä sopimuksesta.....	19
7.1 Laki väestön rekisteröinnistä Viron kanssa tehdystä sopimuksesta.....	19
7.2 Kotikuntalaki	19
8 Voimaantulo	20
9 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus	20
10 Toimeenpano ja seuranta	20
11 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	21
11.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	21
11.2 Käsittelyjärjestys.....	22
LAKIEHDOTUKSET	25
Laki väestön rekisteröinnistä Viron kanssa tehdystä sopimuksesta.....	25
Laki kotikuntalain 6 §:n muuttamisesta.....	26
SOPIMUSTEKSTI	27
LIITE	36
RINNAKKAISTEKSTI	38
Laki kotikuntalain 6 §:n muuttamisesta.....	38

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Väestötietojärjestelmä on suomalaisen yhteiskunnan keskeinen perusrekisteri, jota pidetään yhteiskunnan toimintojen ja tietohuollon sekä sen jäsenille kuuluvien oikeuksien ja velvollisuuksien mahdollistamiseksi, toteuttamiseksi ja turvaamiseksi. Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista (661/2009), jäljempänä VTJ-laki, tuli voimaan 1.3.2010 (lain nimike on muutettu 1.1.2020 voimaan tulleella lailla 1175/2019). Laissa säädetään muun muassa Digi- ja väestötietoviraston (DVV, edeltäjä Väestörekisterikeskus, VRK) tehtävistä väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjänä, väestötietojärjestelmän tietosisällöstä ja tietojen ylläpidosta, tiedon ylläpitoa koskevasta toimivallasta sekä tietojen luovuttamisesta. Tarkempia säännöksiä väestötietojärjestelmän tietosisällöstä sekä tietojen ilmoittamisesta ja käsittelystä sisältyy väestötietojärjestelmästä annettuun valtioneuvoston asetukseen (128/2010).

Kotikuntalaki (201/1994) tuli voimaan 1.6.1994. Laissa säädetään muun muassa muuttajan ilmoitusvelvollisuudesta, ilmoitusten vastaanottamisesta, kotikuntamerkinntän ja väestökirjanpitoimerkinntän tekemisestä väestötietojärjestelmään, merkinntän korjaamisesta sekä muutoksenhausta Digi- ja väestötietoviraston tekemään merkinntän korjaamista koskevaan ratkaisuun. Kotikuntalaissa säädetty velvollisuus ilmoittaa muutosta koskee sekä Suomen sisällä tapahtuvia muuttoja, että maahan- ja maastamuuttoja.

Asuinpaikka voidaan Suomen väestötietojärjestelmässä määritellä kotikuntalain lisäksi myös kansainvälisen sopimuksen perusteella. Pohjoismaiden välillä muutettaessa sovelletaan kotikuntalain säännösten ohella Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välistä väestön rekisteröintiä koskevaa sopimusta (SopS 96/2006), joka on allekirjoitettu Tukholmassa 1.11.2004 ja tullut voimaan 1.1.2007 lailla 955/2005. Sopimus koskee henkilöitä, jotka on rekisteröity joissakin sopimusvaltioissa asuviksi ja jotka muuttavat toiseen Pohjoismaahan. Sopimuksen mukaan tulovaltion paikallinen rekisteriviranomainen päättää, rekisteröidäänkö muuttava henkilö tulovaltioissa asuvaksi. Mikäli muuttava henkilö rekisteröidään asuvaksi tulovaltioissa, vastavasti lähtövaltion on rekisteröitävä henkilö maasta muuttaneeksi. Sopimuksen nojalla voidaan lisäksi vaihtaa muuttajaa ja tämän perhesuhteita koskevia henkilötietoja.

Kotikuntalakia on muutettu useaan kertaan ja muutoksilla on muun muassa tarkennettu muuttoilmoitusta koskevia säännöksiä, tehty Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välisen väestön rekisteröintiä koskevan sopimuksen edellyttämät muutokset, sekä tarkennettu kotikunnan määräytymisen perusteita henkilön kotikuntaa koskevan valinnanvapauden edistämiseksi. Kotikuntalain kokonaisuudistusta on valmisteltu lokakuusta 2021 asti ja sitä koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausuntoja 28.8.-20.10.2023 (ks. <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnuksella/VM125:00/2021>).

Digi- ja väestötietovirastolla (aiemmin Väestörekisterikeskus) on vuodesta 2005 lähtien ollut tietojenvaihtosopimus Viron väestörekisteriviranomaisena toimivan Viron sisäministeriön kanssa. Sopimuksen mukainen tietojenvaihto koskee muuttotilanteita ja väestörekisteritietojen vaihtoa Suomessa asuvien Viron kansalaisten ja Virossa asuvien Suomen kansalaisten osalta.

Nykyisen tietojenvaihdon keskeisiä ongelmia Suomen kannalta ovat edellä mainitun tietojenvaihtosopimuksen soveltamisalan rajaaminen muuttoa koskevien tietojen osalta vain Viron ja Suomen kansalaisiin, ja se, että koska tulovaltiosta saatujen tietojen nojalla ei voida sellaisenaan

tehdä merkintää asuinpaikasta lähtövaltion väestörekisteriin, henkilö voi tulla rekisteröidyksi pysyvästi asuvaksi sekä Suomessa että Virossa.

Suomen ja Viron välillä tapahtuva muutto ei rajoitu pelkästään Suomen ja Viron kansalaisiin, vaan muuttajat voivat olla toisessa maassa asuvia muiden EU-maiden kansalaisia, kolmannen maan kansalaisia tai henkilöitä, joiden kansalaisuus ei ole tiedossa. Esimerkiksi Viron tilastokeskuksen tekemän vuoden 2011 väestönlaskennan mukaan noin 15 prosentilla Virossa asuvista ei ole maan kansalaisuutta.

Tällä hetkellä tieto henkilön asuinpaikasta on pääasiallisesti riippuvainen henkilön omasta ilmoituksesta. Valtiosta toiseen muuttavan henkilön on ilmoitettava muutostaan tulovaltion rekisteriviranomaiselle tämän valtion lainsäädännön ja määräysten mukaisesti ja niissä annettussa määräajassa. Suomeen ulkomailta muuttavan henkilön tiedot merkitään väestötietojärjestelmään VTJ-lain 7 §:n nojalla, ellei hänen tietojaan ole jo aiemmin merkitty, minkä lisäksi hänen on ilmoitettava tietojensa muutoksista VTJ-lain 25 §:n mukaisesti. Suomesta ulkomaille muuttavan henkilön on puolestaan kotikuntalain 7 a §:n 4 momentin mukaisesti tehtävä maastamuuttoilmoitus. Maastamuuttoilmoituksesta tulee käydä ilmi maasta muuttavan henkilön nimi, henkilötunnus, muuttopäivä, osoite ulkomailta, maastamuuton tarkoitus, ulkomailta oleskelun kesto sekä muut kotikuntaa ja siellä olevaa asuinpaikkaa sekä tilapäistä asuinpaikkaa koskevan merkinnän tekemistä varten tarpeelliset tiedot. Kun henkilöt muuttavat maasta toiseen, he eivät kuitenkaan aina ilmoita muutostaan lähtövaltion väestörekisteriin. Näin voi syntyä tilanne, jossa henkilö on rekisteröity pysyvästi asuvaksi sekä Suomessa että Virossa.

Maiden välisillä muutoilla voi olla vaikutusta väestötietojen laatuun myös pidemmällä tähtäimellä varsinaisen muuton jälkeen. Kun Suomen kansalainen on muuttanut ulkomaille, on lähtökohtaisesti henkilön oman ilmoituksen varassa, merkitäänkö muuttuneet tiedot väestötietojärjestelmään. VTJ-lain 24 §:n 1 momentin 2 kohdan ja 25 §:n nojalla ulkomailta oleskelevalla Suomen kansalaisella on velvollisuus ilmoittaa Suomen väestötietojärjestelmään muuttuneet tai uudet tiedot välittömästi, kun tällainen muutos tai lisäys on todettu. Ilmoituksen varassa ovat esimerkiksi solmitut avioliitot, osoitteenmuutokset ja lasten syntymät. Käytännössä henkilön elämäntapahtumat saattavat kuitenkin jäädä rekisteröimättä, jos henkilö ei itse ilmoita niitä myös Suomen viranomaisille. Ajantasainen tieto henkilön perhesuhteista ja asuinpaikasta on tärkeää, kun henkilö asioi viranomaisten kanssa tai kun henkilö muuttaa takaisin Suomeen. Säännöllinen sähköinen tietojenvaihto varmistaisi tiedon ajantasaisuuden.

Suomen ja Viron välinen muuttoliike on vilkasta ja rinnastettavissa Pohjoismaiden väliseen muuttoliikkeeseen. Tilastokeskuksen mukaan Suomeen muutti Virossa 1967 henkeä vuonna 2020 (2003 vuonna 2019; 2365 vuonna 2018). Vastaavasti Suomesta Vieroon muutti Tilastokeskuksen mukaan 1657 henkeä vuonna 2020 (2048 vuonna 2019; 2216 vuonna 2018). Vertailun vuoksi Ruotsista Suomeen muutti 2987 henkeä ja Suomesta Ruotsiin 2089 henkeä vuonna 2020.

Henkilöt voivat myös muuttaa maasta toiseen useita kertoja elämänsä tai jopa saman vuoden aikana. Näissä tilanteissa muuttajan elämäntapahtumat saattavat edellä kuvatulla tavalla jäädä rekisteröimättä, ellei muuttaja itse huomaa ilmoittaa niitä myös toisen maan viranomaisille.

Väestön rekisteröinnin helpottamiseksi ja edellä mainittuihin ongelmiin vastaamiseksi on päädytty valtiosopimuksen valmisteluun Suomen ja Viron välillä koskien väestörekisteritietojen säännöllistä vaihtoa. Sopimus voi myös toimia esimerkkinä rajat ylittävien, yhteentoimivien palvelujen kehittämiselle EU- ja pohjoismaisen yhteistyön puitteissa.

1.2 Valmistelu

Sopimuksen valmistelu

Valtiovarainministeriö on valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 9 §:n nojalla tehnyt Viron sisäministeriölle neuvottelualoitteen keväällä 2016, mistä alkaen maat ovat neuvotelleet tietojenvaihdon kehittämisestä maiden välisissä muutoissa ja väestön rekisteröinneissä virkamiesten välillä. Sopimusneuvotteluilla on yhteys Suomen ja Viron hallitusten 7.5.2018 juhlakokoukseen saan sopimiin julkilausumiin. Väestön rekisteröintiä koskevan sopimuksen neuvottelemineen liittyy myös muihin liikkuvuutta edistäviin toimenpiteisiin sekä kansainvälisen tietojen vaihdon edistämistä koskeviin hankkeisiin.

Neuvotteluissa päädyttiin aluksi kahden erillisen sopimuksen käsittävään kokonaisuuteen, joista toinen oli valtiosopimus ja toinen väestörekisteriviranomaisten välinen hallintosopimus. Koska hallintosopimukseen olisi kuitenkin sisällynyt lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, Suomen aloitteesta sopimukset on vuosien 2021 ja 2022 aikana yhdistetty yhdeksi, valtiosopimuksella sovittavaksi kokonaisuudeksi. Sopimuksen valmistelun pohjana on käytetty vuodesta 2007 alkaen voimassa ollutta Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välistä väestön rekisteröintiä koskevaa sopimusta (SopS 96/2006).

Valtiosopimuksesta päästiin yhteisymmärrykseen toukokuussa 2022 maiden välisissä neuvotteluissa. Sopimusteksti parafoitiin nootteja vaihtamalla heinäkuussa 2022. Tasavallan presidentti myönsi sopimuksen allekirjoitusvaltuudet 26.8.2022 ja sopimus allekirjoitettiin Helsingissä 21.9.2022.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö asetti valtiosopimuksen neuvotteluja varten neuvotteluvaltuuskunnan 27.6.2018. Valtuuskuntaan kuului puheenjohtaja ja jäsen valtiovarainministeriöstä. Neuvotteluvaltuuskunnan kokoonpanoa muutettiin 25.1.2022 henkilöstövaihdosten johdosta.

Neuvotteluissa Suomi on kiinnittänyt erityisesti huomiota henkilötietojen suojan ja tietoturvalisluuden riittävään toteutumiseen sekä siihen, että tietojenvaihdon kautta saatavat tiedot olisi mahdollista tallettaa suoraan väestötietojärjestelmään sen sijaan, että tietojenvaihdon kautta saadut tiedot säilytettäisiin väestötietojärjestelmästä erillisenä tietoaineistona. Tämä edistää väestötietojärjestelmän eheyttä, joka on ollut hankkeen keskeinen tavoite.

Valtiovarainministeriö pyysi lausuntoja valtiosopimuksen luonnoksesta lausuntopalvelussa loppuvuodesta 2018. Lausuntoja pyydettiin erityisesti sopimusluonnoksen sisällöstä, sopimuksen eduskunnan myötävaikutusta edellyttävistä määräyksistä, sopimuksen edellyttämistä toimenpiteistä hallinnonaloilla ja sopimusten allekirjoittamisen tarkoituksenmukaisuudesta. Lausuntoja pyydettiin sopimuksen kannalta keskeisiltä ministeriöiltä, viranomaisilta ja sidosryhmiltä. Valtiovarainministeriö pyysi uudelleen lausuntoja valtiosopimuksesta lausuntopalvelussa 14.7.-28.8.2020, jonka jälkeen maiden välisissä neuvotteluissa tarkistettiin sopimustekstiä joiltakin osin maiden kansallisten lausuntokierrosten perusteella. Digi- ja väestötietovirasto pyysi puolestaan lausuntoja väestörekisteriviranomaisten välisestä tietojenvaihtoon liittyvästä hallintosopimuksen luonnoksesta lausuntopalvelussa 17.7.-28.8.2020. Aiemmin lausunnoissa esiin nostetut asiat on otettu huomioon yhdistetyn valtiosopimuksen ja tämän hallituksen esityksen valmistelussa.

Valtiovarainministeriö pyysi sopimuksen allekirjoittamisen tarkoituksenmukaisuudesta lausuntoja Lausuntopalvelussa 14.6.-1.8.2022.

Valtiosopimuksen voimaansaattamista koskeva hallituksen esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausuntoja ajalla 23.9.-21.10.2022 Lausuntopalvelussa. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella VM043:00/2016. Hallituksen esitystä ei kuitenkaan ehditty antaa ennen vuoden 2023 eduskuntavaaleja.

Valtiosopimuksen valmistelun ohella kotikuntalakiin on valmisteltu tarvittavat muutokset.

2 Sopimuksen tavoitteet

Sopimuksen tarkoituksena on tukea väestön liikkuvuutta Suomen ja Viron välillä. Sopimus helpottaa ja nopeuttaa väestön rekisteröintiä Suomen ja Viron välillä tapahtuvissa muutoissa. Sopimuksella edistetään ajantasaisten väestötietojen vaihtoa maiden väestötietojärjestelmien välillä. Tavoitteena on myös sisällyttää valtiosopimukseen nykyistä Viron sisäministeriön ja Väestörekisterikeskuksen (nykyinen Digi- ja väestötietovirasto) välistä hallintosopimusta vastaavat määräykset. Sopimuksen tullessa voimaan tämän aiemman sopimuksen voimassaolon loppumisesta sovittaisiin erikseen.

Sopimuksen tarkoituksena on, että henkilöllä voi olla rekisteröity vakituinen asuinpaikka ainoastaan yhdessä sopimusvaltiossa kerrallaan ja muuton yhteydessä asuinpaikasta päätetään samalla kertaa molempien valtioiden väestötietojärjestelmien osalta. Toisaalta sopimuksella pyritään varmistamaan, että henkilö ei maiden välillä muuttaessaan jää vaille vakinaista asuinpaikkaa. Henkilön, joka muuttaa maiden välillä, ei tarvitse esittää erillisiä todistuksia sellaisista tiedoista, jotka viranomaiset vaihtavat sopimuksen nojalla. Sopimuksen tavoitteena on parantaa väestötietojen ajantasaisuutta sekä helpottaa hallinnollista taakkaa.

Sopimus on tarpeen, jotta asuinpaikkaa koskeva rekisterimerkintä voidaan Suomen väestötietojärjestelmän osalta tehdä tietyissä tapauksissa suoraan Viron rekisteriviranomaisen ilmoituksen perusteella. Samalla sopimuksessa on tarkoituksenmukaista määrätä tässä yhteydessä vaihdettavista henkilötiedoista ja niiden käsittelystä.

3 Keskeiset ehdotukset

Sopimuksessa määrätään kahdesta eri tiedonvaihtotilanteesta valtioiden välillä, joista ensimmäinen on tiedonvaihto muuttotilanteissa (sopimuksen luku II) ja toinen on vastavuoroinen tiedonvaihto (sopimuksen luku III). Luvut I ja IV sisältävät molemmille tiedonvaihtotilanteille yhteiset määräykset. Sopimuksella ei muuteta maahantulon tai maassaolon edellytyksiä.

Sopimuksen lukua II sovellettaisiin kansalaisuudesta riippumatta silloin, kun sopimusvaltiossa pysyvästi asuva henkilö muuttaa toiseen sopimusvaltioon. Sopimusvaltiosta toiseen muuttava henkilö rekisteröidään tulovaltiossa, ja hänelle annetaan henkilötunnus tai vastaava tunniste ilman aiheutonta viivytystä samalla tavoin kuin muista valtioista muuttaville. Tämän jälkeen tulovaltion rekisteriviranomainen ilmoittaa lähtövaltion rekisteriviranomaiselle muuttajan rekisteröinnistä tulovaltiossa ja saisi muuttajaa koskevat henkilötiedot lähtövaltion rekisteriviranomaiselta.

Kuten nykyisinkin, tulovaltion rekisteriviranomainen ratkaisisi oman maansa lainsäädännön mukaan, rekisteröidäanko henkilö tulovaltiossa asuvaksi, jonka jälkeen se ilmoittaisi ratkaisustaan lähtövaltion rekisteriviranomaiselle, joka vasta sen jälkeen tekisi asianmukaiset merkinnät

omaan väestötietojärjestelmäänsä. Lähtövaltion rekisteriviranomaisella ei olisi siis mahdollisuutta tehdä merkintää asuinpaikan muutoksesta ennen kuin se olisi saanut tiedon muuttajan rekisteröinnistä tulovaltioon, jolloin muuttava henkilö ei voi jäädä kokonaan ilman asuinpaikkaa.

Sopimuksessa määrätään myös asuinpaikan määrittämisestä siinä tilanteessa, että henkilöllä on molemmassa maassa asuinpaikka sopimuksen tullessa voimaan, sekä asuinpaikan määrittämisen mahdollistavasta tiedonvaihdosta valtioiden välillä. Sopimus sisältäisi myös menettelyn kaksoisrekisteröintien poistamiseksi sopimuksen voimaantullessa, koska on oletettavaa, että henkilöitä on tähän asti rekisteröity asuvaksi molemmissa sopimusvaltioissa.

Sopimuksen III luvussa määrättäisiin ensimmäisen maahanmuuton jälkeen muuttuneiden henkilötietojen säännöllisestä toimittamisesta henkilön kansalaisuusvaltion väestörekisteriviranomaiselle. Sopimusta sovellettaisiin voimassa olevan hallintosopimuksen tavoin Viron väestörekisteriin rekisteröityihin Suomen kansalaisiin ja Suomen väestötietojärjestelmään rekisteröityihin Viron kansalaisiin. Sopimusmääräysten mukaan asuinvaltion väestörekisterissä muuttuneet tiedot toimitettaisiin vähintään kerran viikossa, mutta tiheämmästä päivitysrytmistä voidaan sopia erikseen.

Sopimuksen III luvun mukaisten jatkuvien päivitysten ja II luvun mukaisen ensirekisteröintiä koskevan tiedonvaihdon piiriin kuuluvat henkilötiedot olisivat samat. Sopimuksen mukaan vaihdettavat tiedot olisivat henkilön syntymää ja kuolemaa, siviilisäätystä ja parisuhdetta, asumista, alaikäisiä lapsia sekä alaikäisen lapsen vanhempia ja huoltajia koskevia tietoja. Vaihdettavat tiedot on lueteltu tarkemmin sopimuksen liitteessä. Lisäksi sopimuksessa on säännös siitä, että kansallisen lainsäädännön säännöksiä tietojen salassapidosta tai tietoja koskevista luovutusrajoituksista sovelletaan myös sopimuksen mukaisessa tietojenvaihdossa. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi turvakiellon alaisia osoitetietoja ei luovutettaisi. Lisäksi väestörekisteriviranomaiset voisivat esittää toisilleen yksittäisiä tietopyyntöjä sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan henkilön tiedoista, jos tämä olisi tarpeen tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi. Sopimuksen mukaan väestörekisteriviranomaisten olisi mahdollista sopia tiedonvaihdon teknisistä menetelmistä erillisellä sopimuksella.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy Suomen ja Viron välillä väestön rekisteröinnistä tehdyn sopimuksen ja lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamiseksi. Sopimuksen voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Kotikuntalain 6 §:n ehdotetaan tehtäväksi tarpeelliset muutokset Suomen ja Viron välillä voimaantulevan sopimuksen johdosta. Kotikuntalain 6 § sisältää entuudestaan viittauksen nykyisin voimassa olevaan pohjoismaiseen sopimukseen.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Johdanto

Sopimuksen tavoitteena on parantaa väestötietojen ajantasaisuutta ja laatua. Asumistietojen osalta poistetaan mahdollisuus siihen, että henkilö on rekisteröity yhtä aikaa molemmissa sopimusvaltioissa asuvaksi. Sähköinen tietojenvaihto vähentää manuaalista tietojen ylläpitoa ja tehostaa hallintoa. Säännöllinen tietojen ylläpitäminen helpottaisi esimerkiksi äänioikeusrekisterin luomista vaaleja varten, koska tiedot Virossa kuolleista Suomen kansalaisista välittyisivät nopeasti Suomen viranomaisille.

Kansallisen henkilötunnuksen tai vastaavan tunnisteiden tallettamisen mahdollisuus helpottaisi tietojen siirtämistä sähköisesti. Tulovaltion väestörekisteriviranomaisen ilmoitus lähtövaltion

väestörekisteriviranomaiselle ja muuttajaa koskevien tietojen pyytäminen lähtövaltion viranomaiselta voidaan toteuttaa sähköisesti heti sopimuksen voimaantulosta lähtien. Pohjoismaiden välisessä tietojenvaihdossa käytettävissä olevien sovellusten laajennusta ei ole arvioitu tarkoituksenmukaiseksi toteuttamistavaksi, vaan tietojen vaihdossa hyödynnettäisiin Suomi.fi-palveluväylää sekä Viron vastaavaa X-Roadia. Sopimus jättää kansallisen sääntelyn varaan ja vastaanottajaviranomaisen harkintaan, käsitelläänkö saatuja tietoja manuaalisesti ennen niiden väestötietojärjestelmään viemistä, vai tehdäänkö rekisterimerkintä väestötietojärjestelmään saadun tiedon pohjalta sellaisenaan.

4.2 Vaikutukset väestötietojärjestelmään rekisteröityjen henkilöiden asemaan ja oikeusturvaan

Sopimus helpottaisi maasta toiseen muuttavien asiointia viranomaisissa. Sopimusvaltiossa asuvan henkilön, joka muuttaa toiseen sopimusvaltioon, ei tarvitsisi esittää erillisiä todistuksia sellaisista tiedoista, jotka viranomaiset vaihtavat sopimuksen nojalla.

Sopimus parantaa Suomen ja Viron välillä muuttavien yhdenvertaista kohtelua nykytilaan verrattuna, koska tietojenvaihto ei koskisi enää pelkästään näiden valtioiden kansalaisia vaan myös näissä maissa asuvia muiden maiden kansalaisia sekä henkilöitä, joiden kansalaisuus ei ole tiedossa tai joiden kansalaisuutta ei ole määritetty.

Sopimus muuttaisi Suomen ja Viron välillä muuttavien kotikuntamerkinnän toimivaltasuhteita ja oikeussuojan toteutumista nykyisestä. Pohjoismaiden välisten muuttojen tavoin toisen valtion viranomaisen toimittamaa tietoa käytettäisiin lähtökohtaisesti herätteenä ja perusteena kotikunnan poistamista koskevan merkinnän tekemiselle Suomen väestötietojärjestelmään. Samalla päivitetäisiin tarpeen mukaan myös muut henkilötiedot Viron väestörekisteriviranomaisen ilmoittamien tietojen perusteella.

Henkilön, joka haluaa oikaista toisessa valtiossa kirjatun virheellisen tiedon ja joka on vaikuttanut Suomen väestötietojärjestelmään merkittyihin tietoihin, olisi mahdollista pyytää tiedon korjausta toisen valtion viranomaisilta toisessa valtiossa vallitsevien oikeussuojamenettelyjen, tässä tapauksessa esimerkiksi Viron väestötietolain 104 §:n sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (yleinen tietosuoja-asetus) 16 artiklan nojalla. Korjaamisen jälkeen toisen valtion viranomainen toimittaisi sopimuksen mukaisesti korjatun tiedon Suomen viranomaiselle, joka tekisi korjauksen puolestaan Suomen väestötietojärjestelmään.

Henkilön olisi mahdollista myös vaatia tiedon korjaamista suoraan Suomessa väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjältä (joko DVV:ltä tai Ahvenanmaan valtionvirastolta) VTJ-lain 76 §:n nojalla (johon viitataan kotikuntalain 5 luvussa) sekä yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklan nojalla. Jos rekisterinpitäjä kieltäytyy korjaamasta tietoa vaatimuksen mukaisesti, rekisterinpitäjän on annettava asiassa päätös, josta voi tehdä hallintolain (434/2003) 7 a luvun mukaisen oikaisuvaatimuksen VTJ-lain 76 a §:n nojalla. Oikaisuvaatimuksesta voi edelleen hakea muutosta niin kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Oikeus vaatia tiedon korjaamista VTJ-lain 76 §:n nojalla koskisi kaikkia väestötietojärjestelmään merkittyjä henkilön tietoja eikä pelkästään kotikuntamerkintää; kotikuntalain 18 ja 19 § sisältävät viittaussäännökset VTJ-lain mainittuihin säännöksiin. Henkilöllä on myös mahdollisuus saattaa asia tietosuojavaaltuutetun käsiteltäväksi tietosuojalain (1050/2018) 21 §:n nojalla.

Pohjoismaiden välisissä muutoissa asuinpaikan virheellisten rekisteröintien määrä on rajautunut yksittäistapauksiin, ja Suomen ja Viron välisissä muutoissa virheiden voidaan odottaa olevan samalla tavoin vähäisiä ja yksittäisiä.

Oikeus vaatia tiedon korjaamista koskisi myös niitä, joilla on sopimuksen voimaan tullessa ollut kaksi asuinpaikkaa ja joiden asuinpaikka on sen johdosta määritettävä sopimuksen mukaan. Näille henkilöille tultaisiin myös toimittamaan kirjallinen kuulemispyyntö asuinpaikan määrittelemiseksi sekä tietoa tarvittavista toimenpiteistä ja rekisterinpitäjän valtuuksista toimia asiassa tarvittaessa ilman henkilön myötävaikutusta. Sitä, kuinka suurella joukolla on tällä hetkellä rekisteröitynä asuinpaikka sekä Suomessa että Virossa, ei voida tarkkuudella tietää ennen kuin sopimuksen mukainen tietojenvaihto aloitetaan.

Sopimuksen tarkoituksena olisi myös pyrkiä vähentämään tilanteita, joissa henkilö on samanaikaisesti rekisteröitynä asukkaaksi molempiin valtioon yhtä aikaa ja voi sitä kautta saada itselleen erilaisia asumisperusteisia julkisia etuuksia ja palveluita molemmista valtioista oikeudetta.

Sopimuksella ei kuitenkaan olisi välittömiä vaikutuksia laissa säädettyihin edellytyksiin eri etuuksien tai palveluiden saamiselle. Lisäksi on huomioitava, että kotikuntamerkintä ei Suomessa sellaisenaan ratkaise sitä, onko henkilöä pidettävä maassa vakinaisesti vai tilapäisesti oleskelevana, ja että esimerkiksi toimeentulotukea voidaan perustuslain 19 §:n 1 momentti huomioiden antaa myös tilapäisesti maassa oleskeleville tai ilman oleskeluoikeutta oleville. Kukin viranomaisen on oikeutettu tulkitsemaan kotikuntaa tai asuinpaikkaa koskevia vaatimuksia itsenäisesti, vaikka väestötietojärjestelmän tiedoilla onkin tässä harkinnassa usein tärkeä merkitys.

4.3 Vaikutukset Digi- ja väestötietoviraston toimintaan ja tiedonhallintaan sekä väestötietojen tietoturvaluuteen

Sopimus lisäisi lyhyellä aikavälillä Digi- ja väestötietoviraston työmäärää. Valtiosopimuksen käyttöönottovaiheessa on tehtävä sopimuksen mukainen Viron ja Suomen väestörekisteritietojen vertailu sellaisten henkilöiden tunnistamiseksi, jotka ovat sopimuksen voimaan tullessa rekisteröity molemmissa maissa. Näille henkilöille tullaan edellä kuvatulla tavalla lähettämään kirje tarvittavista toimenpiteistä ja rekisterinpitäjän valtuuksista toimia asiassa ilman asianosaisen myötävaikutusta.

Sopimuksen edellyttämien tietojärjestelmäratkaisujen valmistelu ja toteutus aiheuttaa Digi- ja väestötietovirastolle yhteensä 305 000 euron kustannukset ja lisärahoitustarpeen vuosina 2022-2023. Vastaava määräraha on myönnetty Digi- ja väestötietovirastolle vuoden 2022 täydentävässä talousarviossa. Kustannukset jakaantuvat henkilöstökustannuksiin 92 000 € ja tietojärjestelmien kehityskustannuksiin ja muihin hankintoihin 213 000 €. Näiden kertaluonteisten kustannusten ohella Digi- ja väestötietovirasto arvioi tarvitsevänsä yhden henkilötövuoden lisäresurssin Viron kanssa tehtävän tiedonvaihdon toimeenpanon tehtäviin. Tämä henkilötövuosi katetaan viraston toimintamäärärahoista, eikä siihen esitetä tässä yhteydessä määrärahaa. Sopimuksen voimaantulolla ei ole muita taloudellisia vaikutuksia. Tiedonvaihdon vakiinnuttua toimintaa on tulevaisuudessa mahdollista tehostaa ja esimerkiksi automatisoida.

Sopimuksen voimaantulolla on jonkin verran vaikutuksia Digi- ja väestötietoviraston tiedonhallintaan. Väestötietojärjestelmän sähköinen liittymä Viron väestötietojärjestelmään muuttuisi jonkin verran nykyisestä teknisen toteutuksensa osalta, ja tietojenvaihtoa tehtäisiin osapuolten välillä aiempaa useammin ja kaksisuuntaisesti, mikä vaikuttaa myös kyseisen tietoaineiston muodostamisen, keräämisen ja hyödyntämisen tapoihin. Vaikutukset eivät kuitenkaan olisi merkittäviä, vaan kyse olisi jo aiemmin käytössä olevien tietojen luovutuksen ja ylläpidon

teknisten menettelyjen laajentamisesta henkilöpiiriin sekä henkilöistä luovutettavien ja saatavien tietojen osalta. Sopimuksen määräykset olisivat sisällöllisesti samansuuntaisia kuin väestötietojen vaihdon osalta VTJ-lain 19 §:ssä säädetty tietojen luotettavuuden varmistamisen osalta ja 26 §:ssä säädetty tietojen ilmoittamisesta teknisen rajapinnan avulla osalta, eivätkä näin ollen aiheuttaisi mainittavia muutoksia vallitsevaan tilanteeseen.

Muutoksen tavoitteena on ennen kaikkea parantaa väestötietojärjestelmän tietojen ajantasaisuutta ja kattavuutta, eli sen hyödynnettävyyttä keskeisenä julkisen hallinnon tietovarantona. Sopimuksen mukaisesti väestörekisteriviranomaisten on ilmoitettava toisilleen tietojenkäsittelyn ja tiedonsiirron turvallisuutta koskevista määräyksistä, ja jos väestörekisteriviranomainen havaitsee tai sillä on syytä epäillä, että sopimuksen nojalla luovutettujen tietojen luottamuksellisuutta tai eheyttä on loukattu, sen on ilmoitettava tästä toiselle väestörekisteriviranomaiselle ja toteuttava tarvittavat suojatoimet viipymättä. Tiedot tulitaisiin siirtämään jo vuosia käytössä olleen X-Road –ratkaisun välityksellä, johon sisältyvät myös tietoturvallisuuden kannalta olennaiset menettelyt ja tekniset ratkaisut. Sopimuksessa annetaan myös väestötietoviranomaisille mahdollisuus sopia keskenään kansainvälisillä hallintosopimuksilla tiedonsiirron teknisistä yksityiskohdista, mukaan lukien tietoturvaan liittyvät ratkaisut. Sopimus sisältää myös myöhemmin kuvatulla tavalla tietosuojaa koskevia määräyksiä.

Sopimuksen voimaantulolla ei ole vaikutusta tiedonhallinnan vastuisiin, asiakirjajulkisuuteen tai asiakirjojen salassapitoon. Digi- ja väestötietoviraston on tiedonvaihdon toimeenpanon ja käynnistymisen johdosta tehtävä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 5 §:ssä tarkoitettu muutosvaikutusten arviointi sekä tehtävä tarvittavat muutokset tiedonhallintamalliinsa.

4.4 Vaikutukset henkilötietojen suojaan

Sopimuksella ei arvioida olevan mainittavia vaikutuksia henkilötietojen suojaan. Henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin molemmissa maissa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (yleinen tietosuojasetus) sekä soveltuvaan muuta lainsäädäntöä. Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto olisivat jatkossakin Suomen väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjiä, joita koskisivat yleisen tietosuojasetuksen ja muun lainsäädännön velvoitteet. Sopimuksella säädettäisiin yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan edellyttämällä tavalla tietojenkäsittelyn perusteista ja käsiteltävistä tiedoista. Koska tietojen vaihtamisessa käytettäisiin uudenlaisia menettelyjä ja teknologioita, ja koska säännöllinen, jatkuva ja automatisoitu tietojenvaihto koskisi laajaa henkilöpiiriä, sisältyy henkilötietojen käsittelyyn potentiaalisia riskejä. Yksi tällainen on erityisesti henkilötiedoissa olevien virheiden määrän kasvu, jos henkilöitä ei voida yksilöidä riittävän luotettavasti tai jos tietojen korjaamisen ja tarkistamisen osalta ei ole sovittu toimivista menettelytavoista. Sopimuksen määräyksillä pyritäänkin hallitsemaan riskejä täydentämällä yleisessä tietosuojasetuksessa säädettyä. Määrittelemällä vaihdettavat tiedot tarkkarajaisesti edistetään myös tietojen käsittelyn minimointia. Lisäksi Digi- ja väestötietovirasto suunnittelee tekevänsä tietosuojaa koskevan vaikutustenarvioinnin yleisen tietosuojasetuksen 35 artiklan mukaisesti.

Säännöllinen sähköinen tietojenvaihto edistäisi jonkin verran käsiteltävien henkilötietojen tarkkuutta ja eheyttä. Sopimuksen mukaan, jos väestörekisteriviranomainen havaitsee tai sillä on syytä epäillä, että sopimuksen nojalla luovutettujen tietojen luottamuksellisuutta tai eheyttä on loukattu, sen on ilmoitettava tästä toiselle väestörekisteriviranomaiselle ja toteuttava tarvittavat suojatoimet viipymättä, millä varmistetaan sopimusmaiden väestörekistereiden rekisterinpitäjien mahdollisuudet saada tietosuojaoikeudellisten velvoitteidensa edellyttämät tiedot toisiltaan.

5 Lausuntopalaute

Esityksestä on pyydetty lausunnot ajalla 23.9.-21.10.2022 seuraavilta tahoilta: Ahvenanmaan valtionvirasto, eduskunnan oikeusasiamies, Helsingin kaupunki, Kansaneläkelaitos, Kuntaliitto, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Maahanmuuttovirasto, oikeusministeriö, Oikeusrekisterikeskus, opetus- ja kulttuuriministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Viro-yhdistysten liitto, tietosuojavaltuutetun toimisto, Tuglas-seura, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, valtioneuvoston kanslia, Verohallinto, valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö. Lausuntoja pyydettiin lausuntopalvelu.fi-palvelussa ja myös muut tahot ovat voineet halutessaan antaa lausunnon.

Esityksestä annettiin kymmenen lausuntoa. Yleisesti lausunnoissa kannatettiin sopimuksen tavoitteita. Saadun lausuntopalautteen perusteella sopimuksen suhdetta kansalliseen ja EU-sääntelyyn, sopimuksen vaikutuksia tietosuojaan sekä sopimuksen voimaantulon vaiheita on kuvattu yksityiskohtaisemmin. Sopimuksen tietosuojavaiikutuksia on kuvattu tarkemmin. Lisäksi esitykseen on tehty useita säädösteknisiä muutoksia.

6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön

Luku I: Yleiset määräykset

1 artikla. *Sopimuksen soveltamisala.* Sopimus koskee kahta eri tiedonvaihdon tilannetta, jotka poikkeavat henkilöllisen soveltamisalansa osalta toisistaan. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimusta sovellettaisiin Suomen ja Viron välillä kansalaisuudesta riippumatta muutoissa, joissa jommassakummassa sopimusvaltioissa (lähtövaltio) asuvaksi rekisteröity henkilö muuttaa toiseen sopimusvaltioon (tulovaltio). Tähän tiedonvaihtoon sovelletaan sopimuksen luvun II määräyksiä. Sopimusta ei kuitenkaan sovelleta, jos henkilön lähtövaltio ei ole saanut 6 artiklassa tarkoitettua ilmoitusta kolmen kuukauden kuluessa ilmoitetusta muutosta, missä tapauksessa henkilön rekisteröinti ja asuinpaikka ratkaistaan pelkästään muun voimassaolevan lainsäädännön, kuten kotikuntalain ja VTJ-lain nojalla. Sopimuksen soveltamisalan ulottaminen kaikkiin muuttajiin kansalaisuudesta riippumatta on tarpeen väestötietojen luotettavuuden ja kattamisen parantamiseksi. Lisäksi tämä ehkäisisi tilanteita, joissa henkilöllä voisi olla asuinpaikka molemmissa sopimusvaltioissa ja parantaisi myös muuttajien yhdenvertaista kohtelua.

Artiklan 1 kohtaan sisältyvät myös määritelmät valtioista (Suomi ja Viro) ja muuttajista (henkilö, joka on rekisteröity asuvaksi yhdessä valtiossa, ja joka aikoo muuttaa tai on muuttanut toiseen valtioon). Se, kuka katsotaan muuttajaksi, ratkaistaan tulovaltion lainsäädännön nojalla riippuen siitä, kenet rekisteröidään tulovaltiossa siellä asuvaksi. Suomen osalta tästä säädetään kotikuntalain 2 luvussa.

Sopimusta sovellettaisiin 1 kohdan alakohdan 2 mukaan myös jatkuvaan tietojenvvaihtoon sopimusvaltioiden kansalaisten osalta. Tällaiseen tiedonvaihtoon sovelletaan luvun III määräyksiä.

Artiklan 2 kohdassa määritellään ne henkilötietovarannot, johon sopimusta sovelletaan. Sopimuksen velvoitteet koskevat valtioita vain väestörekisteristä saatavissa olevien, sähköisessä muodossa olevien tietojen osalta.

Artiklan 3 kohdan mukaan tietojen vaihto koskee ajantasaisia, ilmoitushetkellä voimassa olevia väestörekisterissä olevia tietoja, ellei sopimuksessa toisin määrätä. Määräyksen tarkoituksena on, että aiempien voimassa olleiden eli historiatietojen luovuttaminen olisi pääsääntöisesti rajattu sopimuksen ulkopuolelle.

Artiklan 4 kohdassa tuodaan esiin kansallisen lainsäädännön soveltaminen, joka koskee henkilötietojen luovuttamista koskevia rajoituksia tai luottamuksellisuutta toimitettaessa sopimuksen mukaisia tietoja. Kansallisen lainsäädännön soveltaminen koskee sekä Suomen että Viron lainsäädännön soveltamista. Tällaista asianomaista kansallista lainsäädäntöä Suomessa voivat olla esimerkiksi laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), jäljempänä julkisuuslaki) tai VTJ-laki. Esimerkiksi VTJ-lain 36 §:n mukaan henkilölle, jolla on perusteltu ja ilmeinen syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden ja turvallisuuden tulevan uhatuksi, voidaan tallettaa väestötietojärjestelmään turvakielto. VTJ-lain 36 §:n 3 momentin mukaan, kun turvakielto on talletettu järjestelmään, henkilön kotikunta, asuinpaikka, osoite ja muu yhteystieto voidaan luovuttaa vain viranomaiselle, jolla on oikeus tietojen käsittelyyn lain tai lakisääteisen tehtävän nojalla. Vakiintuneesti mitä laissa säädetään viranomaisesta, ei koske toisen valtion viranomaista, jolloin turvakieillon alaisuudessa olevia tietoja ei luovutettaisi sopimuksen nojalla Viron väestörekisteriviranomaiselle. Lisäksi muun muassa julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 31 c kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat asiakirjat, jotka koskevat Suomessa oleskelevaa ulkomaalaista, jos on perusteltu syy epäillä, että tiedon antaminen niistä vaarantaa asianosaisen tai hänen läheisensä turvallisuuden. Tietojen luovuttaminen voisi myös joissakin tapauksissa vaarantaa todistamisen, jolloin tiedot olisivat salassa pidettäviä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 6 a tai 7 kohdan nojalla.

Sopimusta ei sovellettaisi muuttoihin, jotka tapahtuvat sopimusvaltioiden ja muiden maiden välillä ja joissa muuttaja on aiemmin muuttanut sopimusvaltioiden välillä. Tässä tapauksessa on muuttajan oman ilmoituksen varassa, miten tiedot päivitetään maiden väestötietojärjestelmiin.

Sopimus ei vaikuta yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamiseen, vaan sen tarkoituksena on kansallisen liikkumavaran puitteissa säätää henkilötietojen käsittelyn perusteista, käyttötarkoituksesta ja käsiteltävien tietojen tyypeistä, kun tietoja käsitellään viranomaistehtävien hoitamista varten. Sopimuksen määräyksillä myös säädetään tarkemmista menettelyistä, joilla turvataan tietojen täsmällisyyttä ja eheyttä tilanteessa, jossa tietoja vaihdetaan sähköisessä muodossa säännöllisesti ja vaihdettavat tiedot koskevat suurta rekisteröityjen joukkoa. Lisäksi sopimuksella turvattaisiin tietojenkäsittelyn läpinäkyvyyttä määrittelemällä selkeästi se, millaisia tietoja vaihdetaan ja mihin tarkoitukseen.

2 artikla. Määritelmät. Artiklassa määritellään sopimuksessa käytettävät keskeiset käsitteet. ”Asuinpaikka” vastaa Suomessa kotikuntalain 2 §:n mukaista kotikuntaa. ”Henkilötunniste” vastaa VTJ-lain 11 §:n mukaista henkilötunnusta. Suomen ”väestörekisteriviranomainen” on Digi- ja väestötietovirasto, jonka tehtävistä väestörekisteriviranomaisena ja väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjänä säädetään VTJ-laissa. ”Muu väestörekisteriviranomainen” on Suomessa VTJ-lain 4 §:n 1 momentin mukaisesti Ahvenanmaan valtionvirasto, joka on omassa toiminnassaan väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjä. ”Väestörekisterillä” puolestaan tarkoitetaan VTJ-lain 3 §:n mukaista väestötietojärjestelmää, joka on valtakunnallinen perusrekisteri, joka sisältää tietoja henkilöistä, kiinteistöistä, rakennuksista ja huoneistoista sekä hallinnollisista ja muista vastaavista aluejaoista.

3 artikla. Sähköinen tietojenvaihto ja tiedonvaihdon tarkistus. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuksessa mainittuja tietoja voidaan siirtää sähköisesti osapuolten valtioiden rekisteriviranomaisten välillä. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019) ei ole säädetty yleisellä tasolla tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan kautta Suomen ja toisen maan viranomaisen välillä, joten sopimuksen määräys on tarpeen.

Artiklan 2 kohdan mukaan valtiot vastaavat omista kuluistaan, jotka aiheutuvat tietojen toimitamisesta ja vastaanottamisesta tämän sopimuksen perusteella. Tämä merkitsisi täsmennystä aiempaan Viron sisäministeriön ja Väestörekisterikeskuksen välillä solmittuun sopimukseen,

jonka perusteella tiedot ilmoittava osapuoli vastaa vain tietojen ilmoittamisesta aiheutuvista kuluista.

Artiklan 3 kohdassa määritellään toiselta valtiolta saatujen henkilötietojen käyttötarkoitus, joka on yhteinen sopimuksen kattamalle kahdelle eri tietojenvaihtotilanteelle, joista määrätään sopimuksen luvuissa II ja III. Suomen väestörekisteriviranomaisten kohdalla sopimuksella vaihdettujen tietojen käyttäminen olisi sidottu niiden laissa säädettyihin tehtäviin, joita ovat erityisesti VTJ-laissa säädetty tehtävät väestötietojärjestelmästä ja sen ylläpidosta sekä kotikuntalaissa säädetty tehtävä kotikunnan merkitsemisestä.

Henkilötietojen osalta tietosuojan taso on lähtökohtaisesti harmonisoitu yleisellä tietosuojasetuksella. Muuta sääntelyä tietosuojasta kansallisesti tai kansainvälisöikeudellisellä velvoitteella voidaan antaa vain siltä osin, kuin se on sallittu yleisen tietosuojasetuksen nojalla. Perustuslakivaliokunta on todennut, että liikkumavaraa tulee käyttää vain silloin kuin se on yhtäältä sallittua ja toisaalta vain kuin se välttämätöntä, ja toisaalta sääntelytarkkuudessa on otettava huomioon riskiperusteisuus (PeVL 14/2018 vp). Henkilötiedot, jotka toinen valtio on saanut sopimuksen mukaan, voidaan käyttää tietojen ylläpitoon ja korjaamiseen väestörekisterissä siltä osin kuin se on mahdollista viranomaisen lakisääteisiä velvoitteita varten. Sopimuksen määräyksissä käytetään yleisen tietosuojasetuksen mukaista liikkumavaraa, koska kyse on rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen täyttämisestä, jonka perusteista säädettäisiin rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Kyse olisi lisäksi sen määrittelemisestä, mille yhteisöille tietoja voidaan luovuttaa ja missä tarkoituksessa, sekä tietosuojasetuksessa säädetyn täydentämisestä tietojen käsittelytoimien ja -menettelyjen osalta.

Luku II: Väestörekisteritietojen ilmoittaminen ja rekisteröinti

4 artikla. Muuttajan velvollisuudet. Artiklassa todetaan muuttajan velvollisuudet. Artiklan 1 kohdan mukaan muuttajan on ilmoitettava muutostaan tulovaltion väestörekisteriviranomaiselle niin kuin tulovaltion lainsäädännössä edellytetään. Suomesta ulkomaille muuttavan henkilön on kotikuntalain 7 a §:n 4 momentin mukaisesti tehtävä myös maastamuuttoilmoitus. Artiklan 2 kohdassa luetellaan tiedot, jotka muuttajan on ilmoitettava muuttoilmoituksen yhteydessä sekä annetaan määräys henkilöllisyyden osoittamisen tavasta. Artiklan 2 kohta vastaa voimassa olevaa kansallista sääntelyä ja käytäntöä. Artiklan 3 kohdassa todetaan selkeyden vuoksi, että sopimus ei vaikuta maassa oleskelun edellytyksiin tai oleskeluun liittyviin velvollisuuksiin tai luo mahdollisuutta poiketa niistä, vaan niistä säädetään kansallisessa tai unionin lainsäädännössä. Ulkomaalaisten oikeudesta oleskella ja asua Suomessa säädetään ulkomaalaislaissa (301/2004) ja siihen liittyvässä lainsäädännössä. Euroopan unionin kansalaisen ja häneen rinnastettavan oleskelusta säädetään ulkomaalaislain 10 luvussa. Kolmannen maan kansalaisten oleskelusta säädetään ulkomaalaislain 4 ja 5 luvussa. Henkilöiden vapaan liikkuvuuden periaate Euroopan unionissa on turvattu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 3 ja 45 artiklassa sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 45 artiklassa.

5 artikla. Toimivalta päättää henkilön asuinpaikasta. Tulovaltiolla olisi artiklan 1 kohdan nojalla toimivalta päättää henkilön asuinpaikasta, eli siitä rekisteröidäänkö henkilö asuvaksi tulovaltiossa, kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Suomessa asuinpaikan rekisteröinnistä sekä siihen liittyvistä menettelyistä ja oikeusturvasta säädetään kotikuntalaissa. Tulovaltion rekisterimerkintä sitoisi myös lähtövaltiota, joka merkitsisi muuton rekisteriinsä vasta saatuaan tulovaltion ilmoituksen henkilön muutosta ja tulovaltion antaman tiedon pohjalta.

Sopimuksen määräys on tarpeen, jotta asuinpaikkaa koskeva rekisterimerkintä voidaan Suomen väestötietojärjestelmän osalta tehdä tietyissä tapauksissa suoraan Viron rekisteriviranomaisen

ilmoituksen perusteella. Vastaavasti Suomen väestörekisteriviranomainen velvoitetaan luovuttamaan tietoja Viron väestörekisteriviranomaiselle niin, että jälkimmäinen voi tehdä tarpeelliset merkinnät omaan väestötietojärjestelmäänsä. Samalla sopimuksessa on tarkoituksenmukaista säätää asuinpaikan määrittelyn yhteydessä vaihdettavista tiedoista ja niiden käsittelystä.

Suomen väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjä tekisi kotikuntaa ja muita henkilötietoja koskevat merkinnät väestötietojärjestelmään Suomesta Viroon muuttaneen henkilön kohdalla oletusarvoisesti Viron viranomaisten toimittamien tietojen perusteella ja vasta, kun tiedot on Viron viranomaisilta saatu. Sähköisesti rajapinnan kautta sopimuksen nojalla toimitettuja tietoja on pidettävä VTJ-lain 19 §:ssä ja kotikuntalain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla luotettavina. Kotikuntamerkinntä tekemisestä Suomen väestötietojärjestelmään ei tuotettaisi erillistä kirjallista päätöstä, joka annettaisiin asianosaiselle tiedoksi, koska sopimuksen 6 artiklan mukaisesti Viron väestörekisteriviranomainen tekisi rekisterimerkinntä ja antaisi tämän asianosaiselle tiedoksi. Sama menettelytapa on ollut käytössä vuodesta 2007 asti Pohjoismaiden välisten muutosten kohdalla, kun muuttoon on sovellettu pohjoismaista väestön rekisteröintiä koskevaa sopimusta (SopS 96/2006).

Henkilön, joka haluaa oikaista Viron viranomaisen kirjaaman virheellisen tiedon, joka on vaikuttanut Suomen väestötietojärjestelmään merkittyihin tietoihin, olisi mahdollista pyytää virheellisen tiedon korjausta toisen valtion viranomaisilta toisessa valtiossa vallitsevien oikeussuojamenettelyjen, tässä tapauksessa esimerkiksi Viron väestörekisterilain (rahvastikuregistri seadus) 104 §:n nojalla. Korjaamisen jälkeen toisen valtion viranomainen toimittaisi sopimuksen mukaisesti korjatun tiedon Suomen väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjälle, joka tekisi korjauksen puolestaan Suomen väestötietojärjestelmään.

Oikeudesta vaatia virheellisten tietojen korjaamista säädetään yleisen tietosuojasetuksen 16 artiklassa. Henkilön olisi mahdollista myös vaatia tiedon korjaamista suoraan Suomessa väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjältä (joko DVV:ltä tai Ahvenanmaan valtionvirastolta) VTJ-lain 76 §:n mukaisesti. Tällaisessa tilanteessa Suomen väestötietoviranomaisen olisi tarkoituksenmukaista myös neuvotella asiasta 5 artiklan 4 kohdan mukaisesti Viron väestötietoviranomaisen kanssa. Jos rekisterinpitäjä kieltäytyy korjaamasta tietoa vaatimuksen mukaisesti, rekisterinpitäjän on annettava asiassa päätös, josta voi tehdä hallintolain 7 a luvun mukaisen oikeusvaatimuksen VTJ-lain 76 a §:n nojalla ja josta voi edelleen hakea muutosta niin kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Tietosuojalain 21 §:n mukaan rekisteröity voi myös saattaa asian tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi, jos hän katsoo henkilötietojen käsittelyn rikkovan sitä koskevaa lainsäädäntöä.

Artiklan 2 kohdan mukaan asuinpaikan rekisteröinnin yhteydessä muuttajalle annettaisiin vastaava henkilötunnus kuin muillekin muuttajille, joille rekisteröidään tulovaltiossa asuinpaikka. Suomen kohdalla tämä olisi käytännössä henkilötunnus ja Viron kohdalla virolainen henkilötunnus (isikukood). Käytännössä artiklan 2 kohta noudattaisi VTJ-lain 9 ja 11 §:ssä säädettyä Suomeen muuttavien ulkomaan kansalaisten osalta.

Artiklan 3 kohdan nojalla kaksoisrekisteröinnin ja rekisterien ulkopuolelle jäämisen välttämiseksi on lähtövaltion paikallisen rekisteriviranomaisen rekisteröitävä poismuutto vasta, kun ilmoitus tulovaltion rekisteröinnistä on saapunut. Poismuuttopäivänä käytettäisiin tulovaltion rekisteröimää tulomuuttopäivämäärää. Kysymys siitä, onko henkilön katsottava asettuneen asumaan tulovaltioon vai ei, ratkaistaan tulovaltion lainsäädännön mukaisesti. Suomessa väestörekisteriviranomainen soveltaa asiassa kotikuntalakia. Jos lähtövaltion väestörekisteriviranomaisella on toinen käsitys niistä todellisista olosuhteista, joihin rekisteröinti perustui, voidaan asiasta neuvotella tulovaltion väestörekisteriviranomaisen kanssa artiklan 4 kohdan nojalla.

6 artikla. *Muuttajan rekisteröinnistä ilmoittaminen.* Artiklan 1 kohdan mukaan, samalla kun on tehty päätös, rekisteröidäänkö henkilö tulovaltiossa asuvaksi vai ei, on tulovaltion väestörekisteriviranomaisen ilmoitettava tästä asianosaiselle henkilölle ja lähtövaltion rekisteriviranomaiselle. Ilmoitukseen sisällytettäisiin artiklan 2 kohdassa mainitut tiedot, mutta kaikki tiedot vain siinä tapauksessa, että henkilö rekisteröidään asuvaksi tulovaltioon. Luovutettaessa väestötietojärjestelmän tietoja toiseen EU-maahan, sääntelee yleinen tietosuojasetus henkilötietojen käsittelyä koko EU:n alueella. Lähtövaltion viranomaisen ei olisi tarpeen erikseen tehdä tiedoksiantoa väestörekisteriin tehdystä merkinnästä asianosaiselle, koska sopimuksen mukaan tulovaltion viranomainen kertoo päätöksestä, sisältäen päätöksestä johtuvan lähtövaltion asuinpaikkamerkin­nän poistamisen, asianosaiselle.

Artiklan 2 kohdassa määrätään henkilötiedoista, jotka tulovaltion rekisteriviranomaisen tulisi sisällyttää lähtövaltion rekisteriviranomaiselle lähetettävään ilmoitukseen. Ilmoitukseen tulisi sisältyä tieto henkilölle lähtövaltiossa annetusta henkilötunnuksesta, jotta lähtövaltion väestörekisteriviranomainen voi luotettavalla tavalla tunnistaa henkilön ja merkitä omaan rekisteriinsä henkilön muuton tulovaltioon. Rekisteröivät henkilötiedot ovat sellaisia, joita jo tällä hetkellä vaihdetaan Suomen ja Viron rekisteriviranomaisten välillä VTJ-lain ja voimassa olevan Viron sisäministeriön ja Väestörekisterikeskuksen solmiman sopimuksen nojalla. Vaihdevien henkilö­­tietojen tarkka määrittäminen sopimuksessa on tarpeen sähköisen määrämuotoisen tietojenvaihdon toteuttamiseksi ja ottaen huomioon perustuslain 10 §:ssä turvattu henkilötietojen suoja sekä yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukainen henkilötietojen käsittelyn lakisidonnaisuuden periaate. Kyseessä olisi yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdassa mainittu jäsenvaltion liikkumavarassa oleva käsittelymenettely, jolla varmistetaan asianmukainen ja laillinen tietojenkäsittely. Henkilötunnuksen käytöllä edistettäisiin henkilötietojen täsmällisyyttä tilanteessa, jossa suuria määriä henkilötietoja vaihdetaan säännöllisesti ja sähköisessä muodossa.

Rekisteröitävien henkilötietojen osalta henkilötunnuksen käsittelystä on säädetty Suomessa laissa. Tietosuojalain 29 §:n mukaan henkilötunnusta voidaan käsitellä, jos käsittelystä säädetään laissa tai jos rekisteröidyn yksilöiminen on tärkeää laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi tai rekisteröidyn tai rekisterinpitäjän oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi. Virossa ei ole henkilötunnuksen käsittelyä koskevaa erityissääntelyä, vaan sen luovuttamisesta säädetään samalla tavoin kuin muidenkin väestörekisterissä ylläpidettävien tietojen luovuttamisesta väestörekisterilain (rahvastikuregistri seadus) 44 §:ssä, jonka mukaan tietoja luovutetaan viranomaisille julkisen tehtävän hoitamista varten, muun perustellun syyn nojalla tai jos siihen on kansainvälinen velvoite.

Artiklan 3 kohdan mukaan artiklan 2 kohdan 7–10 kohdassa tarkoitetut tiedot, eli tulovaltion henkilötunnus, päivä jona henkilö on muuttanut tulovaltioon, asuinpaikka ja tulovaltion paikallinen väestörekisteriviranomainen luovutetaan lähtövaltioon vain, jos muuttajalle rekisteröidään asuinpaikka tulovaltiossa, koska muussa tapauksessa näitä tietoja ei muodostuisi luovutettavaksi.

Artiklan 4 kohdan mukaan, jos tulovaltion rekisteriviranomainen myöhemmin peruuttaa päätöksen asuinpaikan rekisteröinnistä, on lähtövaltioon lähetettävä ilmoitus, joka sisältää artiklan 2 kohdan 1, 2, 8 ja 9 alakohdassa mainitut tiedot, jotta lähtövaltion väestörekisteriin voidaan tehdä tarvittavat muutokset ja jotta henkilö, jota ilmoitus koskee, voidaan yksilöidä luotettavasti.

7 artikla. *Muuttajan henkilötietojen luovuttaminen.* Artiklassa määrätään tiedoista, jotka lähtövaltion rekisteriviranomaisen tulee luovuttaa tulovaltion rekisteriviranomaiselle, kun lähtöval-

tion rekisteriviranomainen on saanut ilmoituksen siitä, että muuttajalle on rekisteröity asuinpaikka tulovaltiossa, ja on merkinnyt tämän tiedon rekisteriinsä. Väestötietojen toimittamista sekä suhdetta tietosuojasääntelyyn ja VTJ-lakiin koskevat samat periaatteet kuin edellä mainitussa 6 artiklan 1 kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa. Sopimuksen määräyksellä annettaisiin yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti tarkempia säännöksiä käsiteltävien tietojen tyypeistä sekä turvattaisiin henkilötietojen käsittelyn läpinäkyvyyttä.

8 artikla. *Asuinpaikan määrittäminen sopimuksen tultua voimaan.* Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuksen voimaantulolla ei olisi vaikutusta sellaisen henkilön asuinpaikkaan, joka on rekisteröity asuvaksi ainoastaan joko Suomessa tai Virossa. Kyse on selkeyttävästä määräyksestä, joka ei luonnollisesti koskisi tilannetta, jossa tällainen henkilö muuttaakin sopimusvaltiosta toiseen.

Koska on oletettavaa, että tähän asti on rekisteröity henkilöitä asuvaksi molemmissa sopimusvaltioissa, artiklan 2–4 kohdassa sovittaisiin menettelystä kaksoisrekisteröintien poistamiseksi, kun sopimus tulee voimaan. Henkilö, joka on sopimuksen voimaan tullessa rekisteröity asuvaksi kummassakin valtiossa, säilyttäisi rekisteröidyn asuinpaikkansa ainoastaan siinä valtiossa, jonka henkilö itse katsoo asuinvaltiokseen perhesuhteiden, toimeentulon tai muiden vastaavien seikkojen perusteella ja johon henkilöllä on edellä mainittujen seikkojen vuoksi kiintein yhteys. Määräys vastaa sisällöllisesti kotikuntalain 2 §:n 2 momenttia. Suomen osalta Digi- ja väestötietovirasto pyrki selvittämään henkilön näkemyksen asuinpaikastaan kirjallisella kuulemispyynnöllä.

Jos henkilön näkemystä asuinvaltiostaan ei kuitenkaan voida selvittää, hän pysyisi rekisteröitynä siinä valtiossa, jossa hänen asuinpaikkansa on viimeksi muuttunut. Sen, kummassa valtiossa asuvaksi kyseinen henkilö pysyy rekisteröitynä, määrittäisi sen valtion rekisteriviranomainen, jossa henkilön asuinpaikka on viimeksi muuttunut. Suomessa asuinpaikan rekisteröinnistä sekä siihen liittyvistä menettelyistä ja oikeusturvasta säädetään kotikuntalaissa.

Artiklassa kuvattu menettely olisi kertaluonteinen ja koskisi vain tilannetta sopimuksen tullessa voimaan. Sopimus ei kategorisesti estä sitä, että henkilöllä olisi poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi yksittäistapauksessa asuinpaikka yhtä aikaa molemmissa maissa. Tällöin kaksoisrekisteröinti olisi kuitenkin seurausta viranomaisen tietoisesta toiminnasta eikä siitä, että sille ei ole ilmoitettu sen tarvitsemia tietoja.

9 artikla. *Tietojenvaihto henkilön asuinpaikan määrittämisen mahdollistamiseksi.* Jotta asuinpaikka voidaan määrittää 8 artiklan mukaisessa menettelyssä, sopimuksen 9 artikla sisältäisi säännökset rekisteriviranomaisten välisestä tietojenvaihdosta henkilön asuinvaltion määrittämiseksi. Valtiosopimuksessa olisi tarpeen säätää asuinpaikan määrittämisen yhteydessä vaihdettavista tiedoista ja niiden käsittelystä. Tarvetta säätää yksityiskohtaisesti vaihdettavista tiedoista on perusteltu tarkemmin edellä 6 artiklan yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Artiklan 3 kohdassa määritellään henkilötietojen käyttötarkoitus 8 artiklan nojalla sekä määrätään henkilötietojen poistamisesta ja säilyttämisestä. Kyseisen määräyksen on katsottava olevan yhdenmukainen 3 artiklan 3 kohdassa määritellyn henkilötietojen käyttötarkoituksen kanssa ja täsmentävän sitä.

Luku III: Tiedonvaihto maiden väestörekisteriviranomaisten välillä

10 artikla. *Väestörekisteriviranomaisten välillä vaihdettavat tiedot.* Artiklassa määritellään valtioiden välillä sopimuksen mukaisesti toimitettavat väestötiedot. Artiklan kohdassa 1 määri-

tellään toimitettavat väestötiedot otsikkotasolla, ja toimitettavat tiedot on täsmennetty sopimukseen kuuluvassa liitteessä. Tarvetta säätää yksityiskohtaisesti vaihdettavista tiedoista on perusteltu tarkemmin edellä 6 artiklan yksityiskohtaisissa perusteluissa.

11 artikla. Tietojen toimittaminen. Artiklassa määrätään väestötietojen muutosten toimittamisesta väestörekisteriviranomaisten välillä. Tietojenvaihto on jatkuvaa ja artiklan kohdassa 1 edellytetään, että tietojenvaihdon on tapahduttava vähintään kerran viikossa. Artikla mahdollistaa myös tiheimmän tietojenvaihdon, jos väestörekisteriviranomaiset näin sopivat.

Artiklan kohdan 2 mukaan tietojen muutosten ilmoittamisen yhteydessä on aina ilmoitettava henkilötunniste sekä teknisten edellytysten mahdollistaessa myös artiklan 10 kohdassa 1 tarkoitetut henkilötiedot.

Jos henkilöä ei voida yksilöidä toimitettujen tietojen perusteella, tiedon vastaanottanut valtio voi artiklan kohdan 3 mukaan pyytää tiedot lähettäneeltä valtiolta lisätietoja henkilön yksilöimiseksi. Pyydetty lisätiedot voidaan luovuttaa, jos tietojen luovuttamiseen on oikeudelliset ja tekniset edellytykset ja jos luovutettavana on tietoja, jotka on lueteltu tämän sopimuksen liitteessä. Lisätietoja saa käyttää ainoastaan henkilön yksilöintitarkoitukseen.

Sopimuksessa on tässä yhteydessä käytetty sanaa ”identify (”tunnistaa”). Asiayhteydessä kyse on kuitenkin nimenomaan yksilöinnistä. Väestörekisteriviranomainen tunnistaa henkilön pääsääntöisesti henkilöllisyyden osoittavasta asiakirjasta.

12 artikla. Tietojen tarkistaminen. Jatkuvan tietojenvaihdon lisäksi väestörekisteriviranomaiset voivat esittää erillisiä, yksittäisiä tietopyyntöjä tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi. Tietopyynnot voivat koskea vain henkilöitä, jotka kuuluvat III luvun soveltamisalaan, joka puolestaan määräytyy 1 artiklan 1 kohdan 2 alakohdan mukaisesti. Väestörekisteriviranomainen, jolta tietoja pyydetään, päättää tietojen luovuttamisen ja toimittamisen menettelytavoista. Artiklan tarkoituksena on mahdollistaa esimerkiksi tietojen tallennusvirheistä tai muista poikkeamista johtuvien ongelmatilanteiden selvittäminen. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan säätää henkilötietojen käsittelyn käyttötarkoitussidonnaisuudesta sekä laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitetuista toimenpiteistä. Määräyksellä varmistettaisiin erityisesti henkilötietojen käsittelyn virheettömyyttä ja tietojen täsmällisyyttä tilanteessa, jossa suuria määriä henkilötietoja vaihdetaan säännöllisesti ja sähköisesti. Tietopyyntöjä tehdessä ja henkilötietoja käsiteltäessä olisi noudatettava yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiä, kuten 25 artiklaa, jossa säädetään sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta, mukaan lukien tietojen minimointi.

13 artikla. Tietojen käsittelyn turvallisuus. Sopimuksen 13 artiklassa määrätään eräistä tietojen käsittelyn turvallisuuteen liittyvistä toimintatavoista. Artiklan kohdan 1 mukaan väestörekisteriviranomaiset ilmoittavat muille väestörekisteriviranomaisille sopimuksesta ja sen tietojenkäsittelyn ja tiedonsiirron turvallisuutta koskevista määräyksistä viimeistään sopimuksen voimaantulopäivänä. Muilla väestörekisteriviranomaisilla tarkoitetaan 2 artiklan mukaisesti sopimusperusteisia henkilötietojen käsittelijöitä Virossa ja Ahvenanmaan valtionvirastoa Suomessa. Tiedottamisvelvoitteen tarkoituksena on varmistua siitä, että yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamina rekisterinpitäjinä tai käsittelijöinä toimivat osapuolet, jotka eivät ole sopimuksen tarkoittamia ns. varsinaisia väestörekisteriviranomaisia, tulevat tietoisiksi tietosuojasääntelyn kannalta olennaisista seikoista.

Artiklan 2 kohta sisältää toimintavelvoitteita tietosuojaan ja tietoturvan loukkaustilanteisiin. Jos väestörekisteriviranomainen havaitsee tai sillä on syytä epäillä, että vastaanotettujen tietojen

luottamuksellisuutta tai eheyttä on loukattu, sen on ilmoitettava asiasta toiselle väestörekisteriviranomaiselle ja toteutettava tarvittavat suojatoimet viipymättä. Koska tietojenvaihdon osapuolina olisivat yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitetut rekisterinpitäjät, olisi ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena varmistua siitä, että rekisterinpitäjä voi ryhtyä tietosuojasääntelyn mahdollisesti edellyttämiin toimenpiteisiin. Velvoitteella turvataan yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti henkilötietojen käsittelyn turvallisuutta, eheyttä ja virheettömyyttä tilanteessa, jossa suuria määriä henkilötietoja vaihdetaan säännöllisesti ja sähköisesti.

Luku IV: Loppumääräykset

14 artikla. *Tietojen vaihtamiseen liittyvät menettelyt ja tekniset ratkaisut.* Artiklassa määrätään väestörekisteriviranomaisten mahdollisuudesta sopia erikseen tietojen toimittamiseen liittyvistä menettelyistä ja teknisistä ratkaisuista. Artiklan tarkoituksena on mahdollistaa joustavuus tiedonvaihtoon liittyvissä käytännön järjestelyissä ja teknisissä asioissa väestörekisteriviranomaisten välillä silloin, kun niistä ei ole tarkoituksenmukaista sopia valtiosopimuksen tasolla. Erillisillä sopimuksilla voidaan määrätä vain tiedonvaihtoon liittyvistä vähäisistä asioista, eivätkä sopimukset saa sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia asioita. Digi- ja väestötietovirastolla on VTJ-lain 4 luvun nojalla mahdollisuus tehdä toimialallaan väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamista koskevia kansainvälisiä hallintosopimuksia, mukaan lukien vielä voimassa oleva, vuonna 2005 solmittu hallintosopimus viraston ja Viron sisäministeriön välillä. Valtiosopimuksessa säädetty selkeyttäisi näiden kansainvälisten hallintosopimusten asemaa suhteessa valtiosopimukseen.

Tietojen vaihtamiseen liittyvissä menettelyissä ja teknisissä ratkaisuissa olisi otettava huomioon yleisessä tietosuojasetuksessa säädetty, esimerkiksi 5 artiklassa säädetyt yleiset periaatteet, rekisteröidyn oikeus saada pääsy tietoihin, oikeus tietojen oikaisemiseen, käsittelystä informoiminen sekä muut rekisterinpitäjän vastuut ja velvollisuudet.

15 artikla. *Voimaantulo.* Artikla koskee sopimuksen voimaantuloa. Artiklassa määrätään myös sopimuksen muuttamisesta sekä tietojen toimittamisesta sopimukseen kuuluvan liitteen perusteella. Sopimuksen voimaantulolle ei ole itse sopimuksessa asetettu tiettyä päivämäärää, koska sopimuksen toimeenpano edellyttää lainsäädäntötoimenpiteitä ja tietojärjestelmien kehittämissuorituksia sekä Suomessa että Virossa. Tästä syystä artiklassa annetaan väestörekisteriviranomaisille valtuudet sopia keskenään tietojenvaihdon aloittamisen ajankohdasta. Tietojenvaihdon on suunniteltu käynnistyvän vaiheissa. Sopimuksen 10 artiklassa tarkoitettu tietojenvaihto on kuitenkin sopimuksen mukaan aloitettava viimeistään vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta.

Tämänhetkisten suunnitelmien mukaan, sopimuksen tultua voimaan aloitettaisiin tietojenvaihto luvun III mukaisesti. Sitten tehtäisiin 8 artiklan mukainen tietojenvaihto sopimusvaltioissa jo asuvista henkilöistä sen tarkistamiseksi, että henkilöt on merkitty asuvaksi vain toiseen sopimusvaltioon. Viimeisenä käyttöön otettaisiin luvun II mukainen tietojenvaihto. Sopimuksen toimeenpanoon liittyviä tietojärjestelmämuutoksia on jo tehty sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen ja niiden odotetaan olevan valmiita viimeistään vuoden 2024 alkupuolella.

Viron sisäministeriön ja Väestörekisterikeskuksen välinen vuonna 2005 solmittu hallintosopimus sanottaisiin irti erillisellä sopimuksella, kun tietojenvaihto uuden valtiosopimuksen nojalla olisi aloitettu. Valittu menettelytapa hallintosopimuksen päättämisestä johtuu siitä, että uuden valtiosopimuksen ja vuoden 2005 hallintosopimuksen sopijaosapuolet eivät ole samat. Samalla varmistettaisiin sujuva siirtyminen hallintosopimuksen mukaisesta tietojenvaihdosta valtiosopimuksen mukaiseen tietojenvaihtoon.

16 artikla. Irtisanominen. Artiklan 1 kohta koskee sopimuksen irtisanomista, jonka mukaan irtisanominen tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua päivästä, jona toinen osapuoli on vastaanottanut irtisanomisilmoituksen. Oikeus irtisanoa sopimus koskee maiden hallituksia sopimuksen osapuolina. Eduskunnan olisi perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaisesti hyväksyttävä irtisanominen, koska sopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

Artiklan 2 kohdassa määrätään tiedonvaihdon keskeyttämisestä, jos henkilötietojen suojalle tai tietojen käsittelyn turvallisuuden arvioidaan vaarantuvan. Valtioiden väestörekisteriviranomaisilla on toimivalta keskeyttää tietojenvaihto. Keskeytyksestä on ilmoitettava toisen sopimusvaltion väestörekisteriviranomaiselle kirjallisesti ja ilman tarpeetonta viivästystä. Väestörekisteriviranomaisten on vilpittömässä mielessä tehtävä yhteistyötä ongelman ratkaisemiseksi, mutta jos tämä ei onnistu, osapuoli voi irtisanoa sopimuksen kuten artiklan 1 kohdassa on kuvattu.

Jos sopimuksen osapuoli päättää irtisanoa sopimuksen artiklan 1 kohdan perusteella, on huomattava, että väestörekisteriviranomaisen aloitteesta tapahtunut tietojenvaihdon keskeyttäminen voi edelleen pysyä voimassa irtisanomisaajan eli kuuden kuukauden ajan.

Sopimustekstin todistusvoimaisuus. Sopimuksesta on laadittu kahdet kappaleet suomen, viron ja englannin kielellä. Jokainen kieliversio olisi yhtä todistusvoimainen, mutta tulkintaeron syntyessä englanninkielinen sopimusteksti olisi ratkaiseva.

7 Lakiehdotuksen säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki väestön rekisteröinnistä Viron kanssa tehdystä sopimuksesta

1 §. Pykälä sisältäisi tavanomaisen blankettisäännöksen, jonka mukaan Suomen ja Viron välillä tehdyn väestön rekisteröintiä koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §. Pykälä sisältäisi tavanomaisen blankettisäännöksen, jonka mukaan sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Lain voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena on, että laki saatetaan asetuksella voimaan samanaikaisesti, kun sopimus tulee kansainvälisesti voimaan.

7.2 Kotikuntalaki

6 §. Esityksessä ehdotetaan muutettavan kotikuntalain 6 §:ää. Otsikkoon tehtäisiin kielellinen muutos, jotta voitaisiin huomioida muuttotilanteet myös Suomen ja Viron välillä. Muutoksen voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena on, että muutoslaki saatetaan asetuksella voimaan samanaikaisesti, kun sopimus tulee kansainvälisesti voimaan. Samalla tehtäisiin ruotsinkieliseen 1 momenttiin pieni kielellinen muutos.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan lisättäväksi kotikuntalain 6 §:ään uusi 2 momentti. Muutos koski Suomen ja Viron välillä väestönrekisteröinnistä tehdyn sopimuksen soveltamista muuttotilanteissa Suomen ja Viron välillä kotikuntalain säännösten ohella. Pykälän uusi 2 momentti olisi sisällöltään samankaltainen kuin pykälän 1 momentti, joka koskee Pohjoismaiden välillä tehdyn sopimuksen soveltamista muuttotilanteissa Pohjoismaiden välillä.

Sellaisissa muutoissa, joihin sovelletaan Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin väestön rekisteröintiä koskevaa sopimusta (SopS 96/2006), ei vakiintuneen käytännön mukaan tehdä

erillistä hallintopäätöstä. Samaa käytäntöä sovellettaisiin myös muuttoihin, joihin sovelletaan Suomen ja Viron välistä sopimusta.

Kotikuntalain 4 ja 5 luvussa viitataan VTJ-lain säännöksiin virheiden korjaamisesta ja muutoksenhausta, joita sovellettaisiin kotikuntaa koskevaan väestötietojärjestelmään tehtyyn merkintään sekä muihin väestötietojärjestelmään merkittyihin henkilötietoihin myös, kun merkintä tehdään sopimuksen johdosta.

Jos henkilö muuttaa Virosta Suomeen ja sopimusta sovelletaan muuttoon, tehdään kotikuntaa koskeva merkintä väestötietojärjestelmään kotikuntalaissa säädetyllä tavalla ja siinä säädetyin edellytyksin, ja sopimuksesta olennaisia ovat tietojen vaihtamista koskevat ja muut, kuten tiedon todenperäisyyttä koskevan 5 artiklan 4 kohdan, määräykset.

Kotikuntalakia koskeva muutos tulisi voimaan asetuksella sopimusta koskevan 1. lakiehdotuksen tavoin. Ehdotetussa säännöksessä ei ole kyse asiasisältöisestä säännöksestä, vaan siitä että sopimusta tulisi soveltaa edellä kuvatun mukaisesti kansallisen sääntelyn ohella, kun sopimus on astunut voimaan. Muutettua kotikuntalain 6 §:ää ei olisi mahdollista soveltaa ilman että valtiosopimus, johon siinä viitataan, olisi myös voimassa. Tästä johtuen muutoksen voimaantulosta olisi tarpeen säätää asetuksella niin, että se voisi tulla voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

8 Voimaantulo

Sopimus tulisi voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on otettu vastaan jälkimmäinen niistä kirjallisista ilmoituksista, joilla sopimusvaltiot ilmoittavat toisilleen diplomaattiteitse, että niiden kansalliset sopimuksen voimaantulon edellyttämät oikeudelliset vaatimukset on täytetty. Kirjallisia ilmoituksia olisi siis oltava kaksi, yksi kummaltakin sopimusvaltiolta toiselle. Jos toinen kirjallinen ilmoitus toimitettaisiin ja vastaanotettaisiin siis esimerkiksi maaliskuun 15. päivänä, sopimus tulisi voimaan toukokuun 1. päivänä. Tietojenvaihdon olisi alettava vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta.

Viro on 23.3.2023 ilmoittanut kirjallisesti, että sopimuksen voimaantulon edellyttämät oikeudelliset vaatimukset on täytetty.

Ehdotetaan, että esitykseen sisältyvät lait tulevat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee Suomen ja Viron osalta voimaan.

9 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus

Väestökirjanpito kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 29 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Kyse on toimivallasta, joka 29:n 2 momentin nojalla voitaisiin lailla siirtää maakunnalle kokonaan tai osittain. Väestökirjanpitoa ei kuitenkaan ole tällä tavoin siirretty. Väestön rekisteröintiä koskevan valtiosopimuksen katsotaan siis kuuluvan valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Koska sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan, itsehallintolain 59 §:n 1 momentin mukainen suostumus ei ole tarpeen.

10 Toimeenpano ja seuranta

Digi- ja väestötietovirasto vastaa Suomen osalta sopimuksen käytännön toimeenpanosta. Valtiovarainministeriö seuraa tietojenvaihdon ja sopimuksen toimivuutta yhteistyössä Digi- ja väestötietoviraston sekä Viron sisäministeriön kanssa.

11 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

11.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys on luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on jo voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (esimerkiksi PeVL 6/2001 vp ja PeVL 48/2004 vp).

Sopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja sen hyväksyminen edellyttää eduskunnan myötävaikutusta. Sopimuksen 1 artiklassa määritellään sopimuksen soveltamisala, kuten muun muassa se, minkälaisia muuttoa sopimus koskee. Sopimuksen 2 artikla sisältää keskeiset sopimuksessa käytettyjen käsitteiden määritelmät. Koska artiklojen määritelmät vaikuttavat välillisesti sopimuksen muiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten, kuten 4 artiklan mukaisen henkilön maahanmuuttoa koskevan ilmoitusvelvollisuuden sisältöön ja soveltamiseen, ne kuuluvat lainsäädännön alaan.

Kotikuntalain 9 §:n mukaan Digi- ja väestötietovirasto merkitsee Suomen kansalaiselle väestökirjanpitolain ulkomaille tapahtuneen vakinaisen muuton perusteella. Lisäksi jos Digi- ja väestötietovirasto on saanut muulta kuin henkilöltä itseltään tiedon kotikunnan tai siellä olevan asuinpaikan muuttamisesta taikka tiedon vakinaisesta muutosta ulkomaille, se voi tehdä tämän tiedon mukaisen merkinnän väestötietojärjestelmään, jos on ilmeistä, että tietoa voidaan pitää luotettavana. Sopimuksen 5 artiklan mukaan tulovaltion paikallinen rekisteriviranomainen päättää, rekisteröidäänkö henkilö tulovaltiossa asuvaksi. Artiklan mukaan päätös tehdään tulovaltion lainsäädännön mukaisesti. Lähtövaltion rekisteriviranomainen rekisteröi poismuuton saatuaan tulovaltion ilmoituksen asuinpaikan rekisteröinnistä. Suomen rekisteriviranomainen on siten lähtökohtaisesti ja ajallisesti sidottu toisen valtion rekisteriviranomaisen tekemään ratkaisuun siitä, onko Suomesta Viroon muuttaneen henkilön katsottava muuttaneen pois Suomesta vakinaisesti. Lähtövaltion olisi kuitenkin sopimuksen 5 artiklan 4 kohdan mukaan mahdollista kiistää asuinpaikan rekisteröinnin perusteena olevien seikkojen todenperäisyys ja neuvotella asiasta tulovaltion viranomaisen kanssa, eikä sopimus estäisi Suomen rekisteriviranomaista korjaamasta tai muuttamasta tietoja myöhemmässä yhteydessä. Sopimuksen 5 artiklan määräys vaikuttaa Digi- ja väestötietoviraston menettelyyn, jolla se tekee merkinnän kotikunnasta. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan viranomaisten toiminnasta säädetään lailla. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusvaltiosta toiseen muuttavan henkilön on ilmoitettava muutostaan tulovaltion rekisteriviranomaiselle tämän valtion lainsäädännössä tai määräyksissä annetussa määräajassa. Artiklan määräys on luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, koska se koskee ilmoitusvelvollisuutta ja siten yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita. Sopimuksen mukainen ilmoitusvelvollisuus on kuitenkin sinänsä sopusoinnussa kotikuntalaissa säädetyn muuttoilmoitusvelvollisuuden kanssa.

Sopimuksen 3, 4, 6, 7, 8 ja 10 artiklat sisältävät määräyksiä henkilötietojen käsittelystä. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla, minkä

lisäksi myös yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta korostaa henkilötietojen käsittelyn lakisidonnaisuutta. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeänä sääntelykohteen rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia, mukaan luettuna tietojen luovutettavuus, sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 17/2007 vp, s. 3 ja PeVL 30/2005 vp, s. 4). Henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. esim. PeVL 1/2018 vp, s. 2, PeVL 31/2017 vp, s. 2).

Lausunnossaan hallituksen esityksestä eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut aiheelliseksi tarkistaa sen aiempaa kantaa henkilötietojen suojan kannalta tärkeistä sääntelykohteista. Henkilötietojen suoja tulisi turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Erityislainsäädäntö tulisi rajata vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa (PeVL 14/2018 vp, s. 4).

Sopimuksen säännöksiä henkilötietojen käsittelystä on kuitenkin pidettävä laintasoisina, vaikka myös sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan tietojen käsittelyyn sovelletaan ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain sääntelyä. Sopimuksessa käytetään yleisen tietosuoja-asetuksen mukaista kansallista sääntelyliikkumavaraa, koska sopimuksessa määrätään muuttajan asuinpaikan määrittelyn yhteydessä vaihdettavista tiedoista ja niiden käsittelystä. Liikkumavara perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan ja 3 kohtaan. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta voidaan säätää lainsäädännössä tilanteissa, joissa henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi (6 artiklan 1 kohdan c alakohta). Kyseisen artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn tarkoitus määritellään kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa. Kyseinen käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista, muun muassa: yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta; käsiteltävien tietojen tyyppiä; asianomaisia rekisteröityjä; yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa; käyttötarkoitussidonnaisuutta; säilytysaikoja; sekä käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitettut toimenpiteet, kuten toimenpiteet muita IX luvussa esitettyjä erityisiä tietojenkäsittelytilanteita varten. Unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Sopimuksen tavoitteena on helpottaa väestötietojen vaihtamista valtioiden välillä ja varmistaa vaihdettavien tietojen täsmällisyys ja eheys, mitä voidaan pitää yleisen edun mukaisena. Sopimuksen sääntelyn ohella noudatetaan lähtökohtaisesti yleistä tietosuoja-asetusta ja VTJ-lain säännöksiä, ja sopimuksella säädetään vain täydentävästi niiltä osin, kuin se on tarpeen henkilötietojen suojan ja käsittelyperusten sekä viranomaisten toimivallan ja menettelyjen kannalta. Sääntely on rajattu vain välttämättömään perustuslakivaliokunnan käytännön mukaisesti, koska kansallisesti ei ehdoteta lisättäväksi ylimääräistä sääntelyä suhteessa sopimukseen.

11.2 Käsittelyjärjestys

Sopimuksella on yhteys perustuslain mukaiseen yksityiselämän suojaan. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Sopimukseen sisältyy määräyksiä henkilötietojen käsittelystä, joita on kuvattu edellä. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten eikä näin kerättyjä henkilötietoja saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten

kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Sopimuksen johdosta henkilötietoja käsiteltäisiin edelleen keräämistarkoituksen kannalta yhteensopivalla tavalla, koska tietojen käsittelyn tarkoituksena olisi väestötietojärjestelmän ylläpitäminen. Koska tietoja käsiteltäisiin tällaiseen yleisen edun mukaiseen tarkoitukseen ja lakisääteisen tehtävän toteuttamiseksi, se ei olisi ongelmallista perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattujen henkilötietojen ja yksityiselämän suojan kannalta (PeVL 3/2004 vp, s. 2/II). Lisäksi henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista, mutta yleistä tietosuojaa-asetusta täydentävää (ks. PeVL 1/2018 vp, s. 2, PeVL 31/2017 vp, s. 2 ja PeVL 14/2018 vp, s. 4), mistä syystä sopimus sisältää välttämättömät määräykset henkilötiedoista ja niiden käsittelystä.

Sopimuksella on myös yhteys perustuslain mukaiseen liikkumisvapauteen sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjassa ja sopimuksessa Euroopan unionin toiminnasta turvattuun vapaaseen liikkuvuuteen. Perustuslain 9 §:n 1 momentin mukaan Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa. Pykälän 3 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla. Kotikuntalaissa säädetään henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan sekä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunnan määräytymisestä. Kotikunta ja asuinpaikka sekä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunta merkitään VTJ-laissa tarkoitettuun väestötietojärjestelmään. Väestötietojärjestelmään merkitään myös henkilön ilmoittama tilapäinen asuinpaikka. Suomeen ulkomailta tulleen ja täällä asuvan henkilön kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka määräytyvät myös kotikuntalain säännösten mukaisesti laissa säädetyin edellytyksin. Sopimuksella ei kuitenkaan vaikutettaisi tosiasiallisesti liikkumisen vapauteen ja asuinpaikan valitsemiseen, koska siinä on kyse näitä koskevien tietojen siirtämisestä ja ylläpitämisestä valtioiden välillä. Maahantulon ja maassa oleskelun edellytyksiä sopimuksella ei muutettaisi, ja voimassa oleva sääntely velvoittaa maahan muuttavaa tai maasta pois muuttavaa ilmoittamaan tästä viranomaiselle.

Sopimuksen 5 artikla asettaisi Suomen väestötietojärjestelmään tehtävät merkinnät tietyissä tilanteissa Viron viranomaisista riippuvaisiksi, millä on kytkös perustuslain 1 §:n 1 momentissa vahvistettuun Suomen tasavallan täysivaltaisuuteen. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että sellaiset kansainväliset velvoitteet, jotka ovat tavanomaisia nykyaikaisessa yhteiskunnassa ja jotka vain vähäisessä määrin vaikuttavat valtion täysivaltaisuuteen, eivät ole sellaisenaan ristiriidassa perustuslain täysivaltaisuussäännösten kanssa (esim. PeVL 6/2001 vp). Väestötietojen sähköisen vaihtamisen voidaan vuodesta 2007 voimassa olleen pohjoismaisen väestötietojen vaihtoa koskevan sopimuksen valossa katsoa olevan tavanomainen nykyaikaiseen yhteiskuntaan kuuluva menettely, jolla varmistetaan väestörekistereiden ajantasaisuudesta ja täsmällisyydestä silloin, kun henkilö muuttaa maasta toiseen. Suomen väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjillä säilyisi myös sopimuksesta riippumatta VTJ-laissa säädetty oikeus korjata väestötietojärjestelmässä oleva virheellinen tieto joko omasta aloitteestaan tai rekisteröidyn vaatimuksesta. Sopimuksella on näiltä osin merkitystä myös perustuslain 21 §:ssä taatun oikeusturvan ja hyvän hallinnon periaatteiden kannalta. Jos Suomen väestötietoviranomainen kieltäytyisi henkilön vaatimuksesta korjata rekisteröidyn virheellisenä pitämä tieto, olisi tästä tehtävä kirjallinen päätös, josta olisi mahdollisuus hakea muutosta VTJ-lain nojalla.

Perustuslain 94 §:n mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Sopimuksen 14 artiklassa määrätään väestörekisteriviranomaisten mahdollisuudesta sopia erikseen tietojen toimittamiseen liittyvistä menettelyistä ja teknisistä ratkaisuista. Määräyksen tarkoituksena on mahdollistaa joustavuus tiedonvaihtoon liittyvissä käytännön järjestelyissä ja teknisistä asioista väestörekisteriviranomaisten välillä hallintosopimuksilla silloin, kun niistä ei ole tarkoituksenmukaista sopia valtiosopimuksen tasolla.

Erillisillä 14 artiklan tarkoittamilla sopimuksilla voitaisiin sopia ja määrätä vain tiedonvaihtoon liittyvistä vähäisistä asioista ja teknisistä seikoista (ks. PeVL 5/2007 vp ja PeVL 16/2004 vp). Hallintosopimukset eivät voisi olla ristiriidassa sopimuksen määräyksien tai laissa säädetyn kanssa, vaan niiden tarkoituksena olisi palvella sopimuksessa asetettua tietojenvaihdon tavoitetta. Lisäksi Digi- ja väestötietoviraston sopimuksetekovalta on rajoitettu sopimusosapuolten osalta Viron väestörekisteriviranomaisiin. Toimivallan antaminen tällä tavalla ei siis muodostaisi poikkeusta perustuslain 94 §:stä.

Koska sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, sopimus voidaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsäädännön tavallisen lain säätämisyksikössä.

1. ponsi

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi väestön rekisteröinnistä Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä Helsingissä 21.9.2022 tehdyn sopimuksen.

2. ponsi

Edellä esitetyn perusteella ja koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

väestön rekisteröinnistä Viron kanssa tehdystä sopimuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Väestön rekisteröinnistä Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä Helsingissä 21 päivänä syyskuuta 2022 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämä lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2.

Laki

kotikuntalain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotikuntalain (201/1994) 6 §, sellaisena kuin se on laissa 956/2005, seuraavasti:

6 §

Kotikunta muutettaessa Pohjoismaiden tai Suomen ja Viron välillä

Milloin henkilö muuttaa asumaan toisesta Pohjoismaasta Suomeen tai Suomesta toiseen Pohjoismaahan, sovelletaan tämän lain säännösten ohella Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välistä väestön rekisteröintiä koskevaa sopimusta.

Milloin henkilö muuttaa asumaan Virosta Suomeen tai Suomesta Viroon, sovelletaan tämän lain säännösten ohella Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä tehtyä sopimusta väestön rekisteröinnistä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 5.10.2023

Pääministeri

Petteri Orpo

Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen

**SOPIMUS
SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN JA VIRON TASAVALLAN HALLITUKSEN
VÄLILLÄ VÄESTÖN REKISTERÖINNISTÄ**

Tukeakseen väestön liikkuvuutta ja helpottaakseen väestön rekisteröintiä valtioissaan ja kehittääkseen keskinäisessä yhteistyössä väestörekistereitään ja järjestääkseen henkilötietojen vaihdon niiden välillä sekä lisätäkseen automatisoitujen menettelyjen käyttöä Suomen tasavallan hallitus ja Viron tasavallan hallitus (jäljempänä *osapuolet*) ovat sopineet seuraavasta:

I LUKU: Yleiset määräykset

1 artikla

Sopimuksen soveltamisala

1. Tätä sopimusta sovelletaan Suomen ja Viron (jäljempänä *valtiot*) välillä seuraavasti:
 1. kansalaisuudesta riippumatta henkilöiden, jotka on rekisteröity asuvaksi yhdessä valtiossa, ja jotka aikovat muuttaa tai ovat muuttaneet (jäljempänä *muuttajat*) toiseen valtioon, tietojen ilmoittamiseen ja rekisteröintiin valtioiden väestörekistereihin. Tietojen ilmoittamiseen ja rekisteröintiin sovelletaan II luvun määräyksiä. Sopimusta ei kuitenkaan sovelleta, jos muuttajan lähtövaltio ei ole saanut 6 artiklassa tarkoitettua ilmoitusta kolmen kuukauden kuluessa ilmoitetusta muutosta;
 2. tiedonvaihtoon valtioiden välillä koskien Suomen väestörekisteriin rekisteröityjä Viron kansalaisia ja Viron väestörekisteriin rekisteröityjä Suomen kansalaisia. Tiedonvaihtoon sovelletaan III luvun määräyksiä.
2. Tätä sopimusta sovelletaan valtioiden väestörekistereissä oleviin henkilötietoihin. Velvoite luovuttaa tietoja koskee valtiota ainoastaan siltä osin kuin kyseiset tiedot ovat saatavissa sen väestörekisteristä.
3. Sopimusta sovelletaan tietojen ilmoitusajankohdalla voimassa olleisiin väestörekistereissä oleviin henkilötietoihin ja aiempia tietoja ei luovuteta, ellei sopimuksessa toisin määrätä.
4. Jos olemassa on kansallista lainsäädäntöä, joka koskee henkilötietojen käsittelyä koskevia rajoituksia tai luottamuksellisuutta, mukaan lukien mutta ei ainoastaan suojatut osoitteet, asianomaista lainsäädäntöä sovelletaan tämän sopimuksen mukaisia tietoja luovutettaessa.

2 artikla Määritelmät

1. Tässä sopimuksessa

a) termi *asuinpaikka* tarkoittaa

i) Suomessa kotikuntaa ja siellä olevaa asuinpaikkaa; ja

ii) Virossa väestörekisteriin rekisteröityä asuinsoitetta;

b) termi *tilapäinen oleskelu* tarkoittaa alle 12 kuukauden oleskelua tulovaltiossa. Tilapäisen oleskelun ei yleensä katsota perustavan tässä sopimuksessa tarkoitettua asuinpaikkaa;

c) termi *osoite* tarkoittaa väestörekisteriin kirjattuja asuinpaikan osoitetietoja. Suomen osalta se tarkoittaa myös väestörekisteriin kirjattuja henkilön tilapäisen asuinpaikan osoitetietoja;

d) termi *henkilötunniste* tarkoittaa

i) Suomessa henkilötunnusta (personbeteckning);

ii) Virossa henkilötunnusta (isikukood); ja

iii) muuta edellä mainittuihin henkilötunnisteisiin rinnastettavaa väestörekisterissä olevaa henkilön yksilöivää tunnistetta;

e) termi *tulovaltio* tarkoittaa sitä valtiota, johon henkilö on asettunut asumaan muutettuaan toisesta valtiosta;

f) termi *lähtövaltio* tarkoittaa sitä valtiota, josta henkilö on muuttanut tulovaltioon;

g) termi *väestörekisteriviranomainen* tarkoittaa Viron tasavallan sisäministeriötä tai Suomen Digi- ja väestötietovirastoa;

h) termi *muut väestörekisteriviranomaiset* tarkoittaa väestörekisterin sopimusperusteisia henkilötietojen käsittelijöitä Virossa ja Ahvenanmaan valtionvirastoa Suomessa;

i) termi *väestörekisteri* tarkoittaa Viron väestörekisteriä ja Suomen väestötietojärjestelmää;

j) termi *kolmas osapuoli* tarkoittaa mitä tahansa luonnollista tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä kuin rekisteröityä, väestörekisteriviranomaisia ja henkilöitä, joilla on väestörekisteriviranomaisen välittömän määräysvallan alaisuudessa oikeus käsitellä henkilötietoja.

2. Tulo- ja lähtövaltio määräytyvät jokaisen muuton yhteydessä edellä mainittujen määritelmien mukaan, ja pysyvät kunkin muuton jälkeen samoina siihen saakka, kunnes henkilö taas muuttaa sopimusvaltiosta toiseen.

3. Väestörekisteriviranomainen ilmoittaa toiselle väestörekisteriviranomaiselle, mikäli sen tai muiden väestörekisteriviranomaisten tehtävät siirretään muille kuin edellä mainituille elimille.

3 artikla

Sähköinen tietojenvaihto ja tietojenvaihdon tarkoitus

1. Tässä sopimuksessa mainittuja ilmoituksia voidaan siirtää sähköisesti osapuolten valtioiden väestörekisteriviranomaisten välillä.
2. Valtiot vastaavat omista kuluistaan, jotka aiheutuvat tietojen toimittamisesta ja vastaanottamisesta tämän sopimuksen perusteella.
3. Kumpikin valtio saa käsitellä toiselta valtiolta tämän sopimuksen II ja III luvun mukaisesti saamiaan henkilötietoja ainoastaan omassa väestörekisterissään olevien tietojen ylläpitoon ja korjaamiseen siltä osin, kun se on välttämätöntä viranomaisten lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi. Sen jälkeen, kun toinen valtio on tehnyt merkintöjä väestörekisteriinsä toiselta valtiolta saamiensa henkilötietojen perusteella, tässä väestörekisterissä olevia tietoja voidaan kuitenkin käsitellä kansallisen lainsäädännön ja Euroopan unionin lainsäädännön mukaisesti.

II LUKU: Väestörekisteritietojen ilmoittaminen ja rekisteröinti

4 artikla

Muuttajan velvollisuudet

1. Jommastakummasta valtiosta toiseen muuttavan henkilön on ilmoitettava muutostaan tulovaltion väestörekisteriviranomaiselle tämän valtion lainsäädännön ja määräysten mukaisesti ja niissä annetussa määräajassa.
2. Tämän ilmoituksen yhteydessä muuttajan on ilmoitettava aiempi asuinpaikkansa, sisältäen kunnan, joka oli voimassa hänen lähtövaltiossaan ennen muuttoa, hänen henkilötunnisteensa lähtövaltiossa sekä muut tulovaltion lainsäädännön edellyttämät tiedot. Muuttajan on myös todistettava henkilöllisyytensä kansallisen lainsäädännön tai Euroopan unionin lainsäädännön edellyttämällä virallisella tunnistamismenettelyllä.
3. Muuttajan oleskelun tulovaltiossa tulee myös olla laillinen tulovaltion kansallisen lainsäädännön tai Euroopan unionin lainsäädännön mukaisesti. Tämä sopimus ei muuta kummankaan valtion tai Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyjä maassa oleskelun edellytyksiä tai tähän liittyviä velvollisuuksia eikä tee mahdolliseksi poiketa niistä.

5 artikla

Toimivalta päättää henkilön asuinpaikasta

1. Tulovaltion väestörekisteriviranomainen päättää, rekisteröidäänkö muuttajalle asuinpaikka tulovaltiossa. Tämä päätös tehdään tulovaltion lainsäädännön mukaisesti.
2. Jos tulovaltion väestörekisteriviranomainen päättää, että muuttajalle rekisteröidään asuinpaikka tulovaltiossa, hänelle annetaan mahdollisimman pian henkilötunniste noudattaen samoja sääntöjä, joita sovelletaan muusta valtiosta kuin Suomesta tai Virosta tulovaltioon muuttaviin henkilöihin.
3. Lähtövaltion väestörekisteriviranomainen merkitsee muuton rekisteriinsä vasta saatuaan tulovaltion ilmoituksen asuinpaikan rekisteröinnistä.
4. Jos lähtövaltion väestörekisteriviranomainen kiistää asuinpaikan rekisteröinnin perusteena olevien seikkojen todenperäisyyden, se voi neuvotella asiasta tulovaltion vastaavan viranomaisen kanssa.

6 artikla

Muuttajan rekisteröinnistä ilmoittaminen

1. Kun tulovaltion väestörekisteriviranomainen on päättänyt, rekisteröidäänkö muuttajalle asuinpaikka tulovaltiossa, se ilmoittaa päätöksestään kyseiselle henkilölle ja lähtövaltion väestörekisteriviranomaiselle.
2. Lähtövaltion väestörekisteriviranomaiselle luovutetaan seuraavat henkilötiedot:
 - 1) lähtövaltion antama henkilötunniste;
 - 2) nimi;
 - 3) syntymäaika;
 - 4) syntymäpaikka;
 - 5) kansalaisuudet;
 - 6) sukupuoli;
 - 7) tulovaltion antama henkilötunniste;
 - 8) päivä, jona henkilö on muuttanut tulovaltioon;
 - 9) asuinpaikka, sisältäen kunnan;
 - 10) tulovaltion paikallinen väestörekisteriviranomainen.
3. Tämän artiklan 2 kohdan 7–10 alakohdassa mainitut tiedot annetaan ainoastaan, jos päätöksen mukaan henkilölle rekisteröidään asuinpaikka tulovaltiossa.

4. Jos tulovaltion väestörekisteriviranomainen myöhemmin peruuttaa aiemman päätöksen asuinpaikan rekisteröinnistä muuttajalle, lähtövaltiolle lähetetään asiasta ilmoitus, joka sisältää tämän artiklan 2 kohdan 1, 2, 8 ja 9 alakohdassa mainitut tiedot.

7 artikla

Muuttajan henkilötietojen luovuttaminen

Kun lähtövaltion väestörekisteriviranomainen on saanut ilmoituksen siitä, että muuttajalle on rekisteröity asuinpaikka tulovaltiossa, ja on merkinnyt tämän tiedon rekisteriinsä, se luovuttaa tulovaltion väestörekisteriviranomaiselle seuraavat muuttajan henkilötiedot:

- 1) henkilötunniste lähtövaltiossa ja tulovaltiossa;
- 2) nimi;
- 3) syntymäaika ja -paikka;
- 4) sukupuoli;
- 5) kansalaisuudet;
- 6) siviilisääty ja siviilisäädyn muuttumisen päivä;
- 7) muuttajan nykyisen aviopuolison tai rekisteröidyn parisuhdekumppanin nimi, syntymäaika ja sukupuoli;
- 8) muuttajan alle 18-vuotiaiden lasten nimi, syntymäaika ja -paikka ja sukupuoli sekä tiedot siitä, onko muuttaja kunkin lapsen huoltaja vai ei;
- 9) jos muuttaja on alle 18-vuotias, muuttajan jokaisen vanhemman ja huoltajan nimi, syntymäaika ja -paikka, sukupuoli sekä lähtövaltion antama henkilötunniste.

8 artikla

Asuinpaikan määrittäminen sopimuksen tultua voimaan

1. Tämän sopimuksen voimaantulo ei vaikuta sellaisen henkilön asuinpaikkaan, jolla on asuinpaikka ainoastaan joko Suomessa tai Virossa.

2. Henkilö, jolla on tämän sopimuksen voimaan tullessa asuinpaikka kummassakin valtiossa, säilyttää sopimuksen mukaan asuinpaikan ainoastaan toisessa valtiossa. Henkilö säilyttää sen asuinpaikan, jota hän itse pitää asuinpaikkanaan perhesuhteidensa, toimeentulonsa tai muiden vastaavien seikkojen johdosta ja johon hänellä on edellä mainittujen seikkojen perusteella kiintein yhteys. Jos henkilön omaa käsitystä asuinpaikastaan ei voida selvittää, hän säilyttää asuinpaikan siinä valtiossa, jossa se on viimeksi muuttunut.

3. Sen, kumman asuinpaikan henkilö säilyttää, määrittää sen valtion väestörekisteriviranomainen, jossa henkilön asuinpaikka on viimeksi muuttunut. Kyseinen väestörekisteriviranomainen ilmoittaa päätöksestään toisen valtion väestörekisteriviranomaiselle.

4. Siinä valtiossa, jossa sijaitsevan asuinpaikan henkilö säilyttää, asuinpaikkaan ei tehdä muutoksia. Toisessa valtiossa, jossa sijaitsevan asuinpaikan henkilö menettää, asuinpaikka merkitään päättyneeksi ja henkilö merkitään muuttaneeksi toiseen sopimusvaltioon. Asuinpaikan päättymispäiväksi ja muuttopäiväksi merkitään se päivä, jolloin merkintä tehdään.

9 artikla

Tietojenvaihto henkilön asuinpaikan määrittämisen mahdollistamiseksi

1. Jotta asuinpaikka voidaan määrittää 8 artiklan mukaisesti, kummankin valtion väestörekisteriviranomainen luovuttaa toisen valtion vastaavalle viranomaiselle 9 artiklan 2 kohdassa mainitut henkilötiedot henkilöistä, joilla voidaan väestörekisteritietojen mukaan epäillä olevan asuinpaikka kummassakin valtiossa. Tiedot toimitetaan jokaisesta henkilöstä, jolla on asuinpaikka tiedot toimittavassa valtiossa ja joka tiedot toimittavan valtion väestörekisterin tietojen mukaan on lisäksi:

- 1) toisen osapuolen valtion kansalainen; tai
- 2) muun valtion kansalainen, kansalaisuudeton tai kansalaisuudeltaan määrittelemätön ja
 - a) jolla on aiemmin ollut asuinpaikka toisen osapuolen valtiossa;
 - b) jolla on tai on ollut tilapäinen osoite toisen osapuolen valtiossa;
 - c) joka on syntynyt toisen osapuolen valtiossa; tai
 - d) jolla tiedetään olevan toisen osapuolen valtion antama henkilötunniste.

2. Edellisessä kohdassa mainituista henkilöistä toimitetaan seuraavat henkilötiedot:

- 1) molempien valtioiden antamat henkilötunnisteet;
- 2) nimi;
- 3) syntymäaika ja -paikka;
- 4) sukupuoli;
- 5) osoite;
- 6) osoitteen rekisteröintipäivä.

3. Tässä artiklassa tarkoitettuja toisesta valtiosta saatuja henkilötietoaineistoja saa käyttää ainoastaan 8 artiklassa tarkoitettuun asuinpaikan määrittämiseen. Aineistot on poistettava heti kun niitä ei enää tarvita tähän tarkoitukseen. Aineistossa olevia henkilötietoja saa säilyttää asuinpaikan määrittämisen jälkeen ainoastaan asuinpaikan määrittämistä koskevien päätösten tai rekisterimerkintöjen liitteenä sikäli kuin tämä on kansallisen lainsäädännön tai Euroopan unionin lainsäädännön mukaan välttämätöntä.

III LUKU: Tiedonvaihto maiden väestörekisteriviranomaisten välillä

10 artikla

Väestörekisteriviranomaisten välillä vaihdettavat tiedot

1. Väestörekisteriviranomaiset luovuttavat toisilleen seuraavat Suomen tai Viron väestörekisteriin kirjatut tiedot 1 artiklan 1 kohdan 2 alakohdassa mainituista henkilöistä:
 1. perushenkilötiedot;
 2. siviilisääty;
 3. alle 18-vuotiaat lapset;
 4. vanhemmat ja huoltajat, jos rekisteröity on alle 18-vuotias;
 5. osoite.
2. Yksityiskohtaiset tiedot, jotka on luovutettava, luetellaan liitteessä, joka on tämän sopimuksen erottamaton osa.

11 artikla

Tietojen toimittaminen

1. Väestörekisteriviranomaisen on toimitettava tämän sopimuksen 10 artiklassa ja liitteessä lueteltujen väestörekisteriin kirjattujen tietojen muutokset toiselle väestörekisteriviranomaiselle vähintään kerran viikossa. Väestörekisteriviranomaiset voivat sopia tietojen toimittamisesta useammin.
2. Tämän artiklan 1 kohdan mukaiseen tietojen toimitukseen on aina sisällytettävä vähintään henkilötunniste. Siihen on sisällytettävä 10 artiklan 1 kohdan mukaiset perushenkilötiedot, mikäli se on teknisesti mahdollista.
3. Mikäli vastaanottavan väestörekisteriviranomaisen väestörekisteriin rekisteröityä henkilöä, jota toimitetut tiedot koskevat, ei ole mahdollista tunnistaa, toimittavan väestörekisteriviranomaisen on vastaanottavan väestörekisteriviranomaisen erillisestä pyynnöstä, ja siinä määrin kuin se on teknisesti toteuttavissa ja toteutettavissa kansallisen lainsäädännön tai unionin lainsäädännön mukaisesti, toimitettava henkilön tunnistamiseen tarvittavat lisätiedot. Näitä lisätietoja käytetään ainoastaan tähän tarkoitukseen.

12 artikla

Tietojen tarkistaminen

Väestörekisteriviranomaiset voivat esittää erillisiä tietopyyntöjä tämän luvun soveltamisalaan kuuluvista henkilöistä tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi. Näitä tietoja toimittava väestörekisteriviranomainen päättää yksittäisten luovutusten menettelyt ja tavat.

13 artikla

Tietojen käsittelyn turvallisuus

1. Väestörekisteriviranomaiset ilmoittavat muille väestörekisteriviranomaisille tästä sopimuksesta sekä sen tietojenkäsittelyn ja tiedonsiirron turvallisuutta koskevista määräyksistä viimeistään tämän sopimuksen voimaantulopäivänä.
2. Jos väestörekisteriviranomainen havaitsee tai sillä on syytä epäillä, että tämän sopimuksen mukaisesti vastaanotettujen tietojen luottamuksellisuutta tai eheyttä on loukattu, sen on ilmoitettava asiasta toiselle väestörekisteriviranomaiselle ja toteutettava tarvittavat suojatoimet viipymättä.

IV LUKU: Loppumääräykset

14 artikla

Tietojen vaihtamiseen liittyvät menettelyt ja tekniset ratkaisut

Väestörekisteriviranomaiset voivat sopia erikseen tietojen toimittamiseen liittyvistä käytännön menettelyistä ja teknisistä ratkaisuksista sekä tietojen toimittamisen käyttöönottoa koskevista järjestelyistä.

15 artikla

Voimaantulo

1. Tämä sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on vastaanotettu viimeinen niistä kirjallisista ilmoituksista, joilla valtiot ovat ilmoittaneet toisilleen diplomaattiteitse, että sopimuksen voimaantulon edellyttämät kansalliset oikeudelliset vaatimukset on täytetty.
2. Tätä sopimusta voidaan muuttaa osapuolten keskinäisellä kirjallisella suostumuksella. Nämä muutokset tulevat voimaan siten kuin tämän artiklan ensimmäisessä kohdassa todetaan.
3. Sopimuksen tultua voimaan kumpikin väestörekisteriviranomainen toimittaa toiselle väestörekisteriviranomaiselle 10 artiklassa mainitut tiedot toisen valtion kansalaisista.
4. Viron tasavallan sisäministeriön ja Suomen Väestörekisterikeskuksen välisen 18 päivänä tammikuuta 2005 allekirjoitetun väestörekisteritietojen luovuttamista koskevan sopimuksen voimassaolo päätetään erillisellä sopimuksella, kun tietojenvaihto tämän sopimuksen 1 artiklan 1 kohdan 2 alakohdassa tarkoitetuista henkilöistä alkaa.

5. Väestörekisteriviranomaiset sopivat erikseen aikataulusta, jonka mukaisesti aloitetaan sopimuksen II luvun mukainen väestörekisteritietojen ilmoittaminen ja rekisteröiminen sekä II luvun mukaisen menettelyn käynnistämiseksi tarvittavat 8 ja 9 artiklan mukaiset toimenpiteet.

6. Tämän sopimuksen 10 artiklassa tarkoitettu tietojenvaihto aloitetaan tämän sopimuksen liitteen I.4 kohdassa mainituilla kuolintiedoilla vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta. Väestörekisteriviranomaiset sopivat erikseen aikataulusta, jonka mukaisesti tietojenvaihtoa laajennetaan kattamaan kaikki tämän sopimuksen liitteessä mainitut tiedot.

16 artikla

Irtisanominen

1. Kumpikin osapuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen lähettämällä asiasta kirjallisen ilmoituksen toiselle osapuolelle diplomaattiteitse. Irtisanominen tulee voimaan kuuden kuukauden kulluttua päivästä, jona toinen osapuoli on vastaanottanut irtisanomisilmoituksen.

2. Kumpikin väestörekisteriviranomainen voi milloin tahansa keskeyttää tämän sopimuksen mukaisen tietojenvaihdon välittömästi, jos sillä on syytä epäillä henkilötietojen suojan tai tietojenkäsittelyn turvallisuuden vaarantuvan. Väestörekisteriviranomaisen on ilmoitettava keskeytyksestä toiselle väestörekisteriviranomaiselle kirjallisesti ilman tarpeetonta viivytystä. Väestörekisteriviranomaiset tekevät vilpittömässä mielessä yhteistyötä asian ratkaisemiseksi. Jos ongelmaa ei ratkaista, osapuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen kohdan 1 mukaisesti.

3. Jos tämä sopimus irtisanotaan, kummankin valtion väestörekisteriin tehdyt merkinnät, jotka perustuvat tämän sopimuksen määräysten perusteella vaihdettuihin tietoihin, katsotaan edelleen luotettaviksi, jollei muuta näytetä.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty kahtena kappaleena Helsingissä 21 päivänä syyskuuta 2022 suomen, viron ja englannin kielellä, kaikkien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset. Jos syntyy tulkintaeroja, englanninkielinen teksti on ratkaiseva.

LIITE SOPIMUKSEEN SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN JA VIRON TASAVALLAN HALLITUKSEN VÄLILLÄ VÄESTÖN REKISTERÖINNISTÄ

Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä väestön rekisteröinnistä tehdyn sopimuksen 10 artiklan mukaan väestörekisteriviranomaisten on vaihdettava seuraavat tiedot:

I. Rekisteröidyn perushenkilötiedot

1. Molempien valtioiden antamat henkilötunnisteet
2. Täydellinen nimi
3. Syntymäaika ja -paikka
4. Kuolinpäivä

II. Rekisteröidyn siviilisäätystä koskevat tiedot

1. Siviilisäätty
2. Siviilisäädyn muutospäivä
3. Rekisteröidyn henkilön aviopuolison tai rekisteröidyn parisuhteen toisen osapuolen täydellinen nimi ja syntymäaika (soveltuvien osin)

III. Tiedot rekisteröidyn alle 18-vuotiaista lapsista

1. Kunkin lapsen täydellinen nimi ja syntymäaika
2. Lapsen huoltajuustiedot
 - a) Tieto siitä, onko rekisteröity henkilö lapsen huoltaja vai ei
 - b) Huoltajuussuhteiden muutospäivä
3. Lapsen sukupuoli ja syntymäpaikka, mutta ainoastaan seuraavien muutostapahtumien yhteydessä:
 - a) rekisteröidylle henkilölle syntyy lapsi,
 - b) rekisteröity henkilö adoptoi lapsen,
 - c) rekisteröity henkilö vahvistetaan juridisesti lapsen vanhemmaksi tai
 - d) muissa tapauksissa, joissa lapsi rekisteröidään rekisteröidylle henkilölle ensimmäistä kertaa.

IV. Tiedot alle 18-vuotiaan rekisteröidyn vanhemmista ja huoltajista

1. Kunkin vanhemman ja huoltajan täydellinen nimi ja syntymäaika
2. Huoltajuussuhteiden muutospäivä

V. Rekisteröidyn osoitetiedot

1. Vakinaisen asuinpaikan osoite
2. Tilapäisen asuinpaikan osoite
3. Edellä mainittujen osoitteiden voimaantulo- ja päättymispäivät

2

Laki

kotikuntalain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kotikuntalain (201/1994) 6 §, sellaisena kuin se on laissa 956/2005, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Kotikunta muutettaessa Pohjoismaiden välillä

Milloin henkilö muuttaa asumaan toisesta Pohjoismaasta Suomeen tai Suomesta toiseen Pohjoismaahan, sovelletaan tämän lain säännösten ohella Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välistä väestön rekisteröintiä koskevaa sopimusta.

(uusi)

6 §

Kotikunta muutettaessa Pohjoismaiden tai Suomen ja Viron välillä

Milloin henkilö muuttaa asumaan toisesta Pohjoismaasta Suomeen tai Suomesta toiseen Pohjoismaahan, sovelletaan tämän lain säännösten ohella Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välistä väestön rekisteröintiä koskevaa sopimusta.

Milloin henkilö muuttaa asumaan Virosta Suomeen tai Suomesta Viroon, sovelletaan tämän lain säännösten ohella Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä tehtyä sopimusta väestön rekisteröinnistä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.
